Vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapiat

Palvelukuvaus

1.1.2027

Kela
PL 450, 00056 Kela
Puhelin 020 634 11
etunimi.sukunimi@kela.fi
www.kela.fi

Sisällysluettelo

Johdanto ... 4

1 Terapian asiakas ... 5
1.1 Kuntoutussuunnitelma ohjaa asiakkaan terapiaa ... 6
1.2 Asiakkaan mahdollisuus valita palveluntuottaja ... 6
1.3 Asiakkaan kuntoutusasian käsittely ... 7

2 Hyvä kuntoutuskäytäntö terapiassa ... 8
2.1 Hyvä kuntoutuskäytäntö varmistaa laadun ... 8
2.2 Asiakkaan tavoitteet ohjaavat kuntoutuksen toteutusta ... 9
2.3 Omakuntoutus osaksi asiakkaan arkea ... 9
2.4 Yhteistyö on tuloksellisen kuntoutuksen edellytys ... 10

3 Terapiamuodot ja terapeuttien koulutus- ja pätevyysvaatimukset ... 10

4 Terapeutin tehtävät ... 16
4.1 Tehtävät asiakkaan terapian alkaessa ... 16
4.1.1 Terapiasuunnitelma ja terapiasitoumus ... 16
4.1.2 Toimintakyvyn arviointi ja tavoitteiden asettaminen ... 18
4.2 Tehtävät asiakkaan terapian aikana ... 19
4.2.1 Terapian toteutuksen kirjaaminen ... 20
4.3 Tehtävät asiakkaan terapian päättyessä ... 21
4.3.1 Kuntoutuspalaute ... 21

5 Terapian toteutus ... 22
5.1 Terapiakäyntien kesto ja määrä ... 23
5.2 Terapiakäyntien toteutus ... 23
5.3 Terapiakäyntien toteutus kasvokkain ... 25
5.3.1 Kotikäynti ... 25
5.4 Terapiakäyntien toteutus etäkuntoutuksena ... 26
5.4.1 Kuvapuheluina toteutuva etäkuntoutus ... 26
5.4.2 Kuvapuhelun toteutus ... 27
5.4.3 Tietoturva, tietosuoja ja saavutettavuus ... 27

5.4.4 Asiakkaan osallistuminen etäkuntoutukseen ulkomailta ... 29
5.5 Muut käyntilajit ... 29
5.5.1 Ryhmäkäynti ... 29
5.5.2 Ohjauskäynti ... 31
5.5.3 Yhteistyökäynti ... 32
5.5.4 Yhteisterapia ... 33
5.5.5 Liikunta- ja harrastuskokeilut ... 34
5.5.6 Verkostokäynnit ... 34
6 Ammatillinen täydennyskoulutus, työnohjaus, mentorointi ja opiskelijat ... 37
6.1 Ammatillinen täydennyskoulutus ... 37
6.2 Työnohjaus ... 38
6.3 Mentorointi ... 39
6.4 Opiskelijat ... 40
7 Palveluntuottajan toimitilat ja laitteet ... 40
7.1 Palveluntuottajan ja palveluyksikön rekisteröinti ... 40
7.2 Palveluntuottaja, jolla on toimitilat (ei koske allas- ja ratsastusterapiaa) ... 40
7.3 Toimitilavaatimukset (ei koske allas- ja ratsastusterapiaa) ... 41
7.4 Palveluntuottaja, jolla ei ole toimitiloja (ei koske allas- ja ratsastusterapiaa) ... 41
7.5 Allas- ja ratsastusterapian toteuttamispaikat ... 41
7.5.1 Allasterapiaa koskevat tilavaatimukset ... 42
7.5.2 Ratsastusterapiaa koskevat tilavaatimukset ... 42
7.6 Laitteet ja välineet ... 43
8 Palveluntuottaja ... 43
8.1 Palveluntuottajan tehtävät ... 44
8.2 Henkilöstömuutokset ... 45
8.2.1 Sijaisjärjestelyt ... 45
8.3 Palveluntuottajan verkkosivut ... 45
9 Asiakasturvallisuus ... 46
9.1 Palveluntuottajan vakuutusturva ... 46
9.1.1 Vakuutusturvasta tiedottaminen ja ohjaaminen ... 48

9.2 Terapeutin ensiapuvalmius 48
9.3 Hätätilanteisiin varautuminen 49
9.4 Menettelyohjeet erityistilanteissa 50
9.5 Vakavista tapaturmista ilmoittaminen 50
10 Yleistä tietoa terapian toteuttamisesta 51
10.1 Asiakkaan henkilötietojen käsittely 51
10.2 Asiakkaan henkilötietojen säilytys 52
10.3 Asiakaspalaute 52
10.4 Terapian aloittamisen peruminen tai terapian keskeyttäminen 52
10.5 Itse maksettavat hoidot ja terapiat 53
10.6 Vieraan kielen ja toisten kotimaisten kielten tulkkaus 53
11 Laadunhallinta, laatutyö ja toiminnan seuranta 53
11.1 Palveluntuottajan laadunhallinnan sisältö ja siihen liittyvät toimet 54
11.1.1 Laadunhallinnan sisältö 54
11.1.2 Asiakaspalautteen kerääminen 55
11.1.3 Kriittisten kohtien mittaaminen terapiassa 55
12 Tiedottaminen ja sidosryhmäyhteistyö 56

Johdanto

Kela järjestää vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapioita alle 65-vuotiaille asiakkaille. Terapioiden tavoitteena on tukea asiakkaan suoriutumista ja osallistumista arjessa.

Terapioiden toteutus suunnitellaan ja käytettävät menetelmät valitaan yhdessä asiakkaan kanssa asiakkaan yksilöllisen tilanteen ja tavoitteen mukaan. Terapia toteutetaan noudattaen hyvää kuntoutuskäytäntöä. Terapian lähtökohtana on, ettei asiakkaan kuntoutuminen rajoitu vain terapiakäynteihin. Terapiassa tehty yhteistyö asiakkaan läheisten (esimerkiksi asiakkaan huoltajat, puoliso tai muut perheenjäsenet) ja lähiverkoston (esimerkiksi päiväkodin tai oppilaitoksen henkilöstö) kanssa tukee asiakkaan kuntoutumista omassa arjessaan.

Kela järjestää ja korvaa vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapioita Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) (jatkossa kuntoutuslain) perusteella.

Kela järjestää

- allasterapiaa
- fysioterapiaa
- kuvataidepsykoterapiaa
- musiikkiterapiaa
- neuropsykologista kuntoutusta
- perheterapiaa
- psykoterapiaa
- puheterapiaa
- ratsastusterapiaa
- toimintaterapiaa.

Kela voi järjestää terapian päätösvaiheen harkinnanvaraisena kuntoutuksena (TEPHA), kun seuraavat ehdot täyttyvät:

- vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen myöntämisen edellytykset eivät enää täyty, koska asiakkaan tilanne on kohentunut toteutuneen terapian aikana

- kuntoutussuunnitelmasta käy ilmi, että kysymyksessä on suunniteltu terapian päätösvaihe
- päätösvaihe on perustellusti tarpeen terapian tulosten jalkauttamiseksi asiakkaan arkeen.

Terapioiden palvelukuvauksessa määritellään Kelan järjestämän terapian sisältö ja laatuvaatimukset, joiden toteutuminen varmistetaan auditoinneilla. Palveluntuottajan tehtävänä on pyrkiä asiakkaan kuntoutuksessa mahdollisimman suureen vaikuttavuuteen, sekä varmistaa asiakkaan oikeuksien ja laadukkaan terapian toteutuminen. Palveluntuottajan tehtävänä on myös varmistaa, että terapioiden palvelukuvaus ja potilasasiavastaavan yhteystiedot ovat asiakkaiden saatavilla.

Palveluntuottaja sitoutuu toteuttamaan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapioita kuntoutuslain, tämän palvelukuvauksen sekä Kelan ja palveluntuottajan välisen sopimuksen mukaisesti. Palveluntuottaja on velvollinen ensisijaisesti noudattamaan voimassa olevaa kuntoutustoimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä ja siinä tapahtuvia muutoksia. Voimassa oleva lainsäädäntö on siten ensisijainen tähän palvelukuvaukseen nähden.

Palvelukuvaus tulee **voimaan 1.1.2027.**

1 Terapian asiakas

Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapia järjestetään asiakkaalle

- joka on **alle 65-vuotias**
- jolla on sairaus tai vamma, johon liittyy **huomattava suoritus- ja osallistumisrajoite** ja josta aiheutuu **vähintään vuoden kestävä kuntoutustarve**
- jolle **kuntoutus on perustellusti tarpeen** mahdollistamaan arjen toiminnoista suoriutumista ja osallistumista
- jolla on julkisen terveydenhuollon laatima **kuntoutusuunnitelma** tai yksityisen terveydenhuollon laatima ja julkisen terveydenhuollon hyväksymä kuntoutussuunnitelma.

Kela **ei järjestä** vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapiaa

- jos asiakas on julkisessa laitoshoidossa
- jos asiakkaan kuntoutus liittyy välittömään sairaanhoitoon
- jos asiakkaan kuntoutuksen tavoitteet ovat pelkästään hoidollisia.

Palvelukuvauksessa tarkoitetaan asiakkaasta puhuttaessa soveltuvin osin myös asiakkaan huoltajaa, muuta läheistä tai edunvalvojaa, jos asiakas ei alaikäisyytensä, sairautensa tai vammansa vuoksi pysty huolehtimaan oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

1.1 Kuntoutussuunnitelma ohjaa asiakkaan terapiaa

Vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapia perustuu **kuntoutussuunnitelmaan,** joka on laadittu asiakkaan hoidosta vastaavassa julkisen terveydenhuollon yksikössä yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa.

Kuntoutussuunnitelma laaditaan **1–3 vuoden ajalle** ja sitä tarkistetaan asiakkaan tarpeen mukaan. Kuntoutussuunnitelma perustuu aina asiakkaan yksilölliseen kuntoutustarpeeseen ja toimintakykyyn sekä hänelle merkityksellisiin kuntoutuksen tavoitteisiin.

Huomioitavaa on, että **julkisen terveydenhuollon yksikön tehtävänä** on vastata asiakkaan hoidosta, kuntoutustarpeen arvioinnista, kuntoutuksen suunnittelusta ja seurannasta sekä tarpeenmukaisen hoidon jatkuvuudesta myös Kelan järjestämän kuntoutuksen aikana.

1.2 Asiakkaan mahdollisuus valita palveluntuottaja

Asiakas valitsee yhden terapian palveluntuottajan terapiamuotoa kohden Kelaan sopimussuhteessa olevista palveluntuottajista.

Asiakas valitsee ensisijaisesti omalla asiointikielellään terapiaa toteuttavan palveluntuottajan. Palveluntuottaja toteuttaa terapian sillä kielellä, josta palveluntuottajalla on sopimus.

Asiakas valitsee terapian palveluntuottajan ensisijaisesti niistä palveluntuottajista, jotka ovat tulleet hyväksytyksi siihen kuntaryhmään, jossa asiakkaan asuinkunta sijaitsee. **Lisätietoa palveluntuottajista** Kelan henkilöasiakkaiden verkkosivuilla kohdassa Kuntoutus – Etsi kuntoutuksen palveluntuottajia.

Asiakas voi valita palveluntuottajan viereisestä kuntaryhmästä, jos asiakkaan asuinkunnan kuntaryhmässä ei ole vapaata asiakaspaikkaa **tai** asiakkaan viereisen kuntaryhmän palveluntuottaja sijaitsee lähempänä kuin asiakkaan oman kuntaryhmän lähin palveluntuottaja **ja lisäksi**

- kyseisen kuntaryhmän alueella on riittävästi palvelua saatavilla
  ja
- asiakas ja palveluntuottaja sopivat yhdessä asiakkaan terapian toteuttamisesta tarvittaessa muualla kuin palveluntuottajan toimitiloissa esimerkkinä kotikäyntien toteuttaminen (Kela ei edellytä sopimuksessaan palveluntuottajaa toteuttamaan palvelua muissa kuin sopimuksessa nimetyissä kuntaryhmissä).

Palveluntuottajaa valittaessa on huomioitava, että matkoista asiakkaalle koituva rasitus ja kustannukset jäävät kohtuullisiksi. Asiakkaan matkat terapiaan korvataan sairausvakuutuslain (1224/2004) perusteella kuntoutuspäätöksen mukaisesti.

1.3 Asiakkaan kuntoutusasian käsittely

Asiakas hakee Kelan järjestämää kuntoutusta täyttämällä kuntoutushakemuksen (KU104). Lisäksi hakemuksen liitteeksi tarvitaan kuntoutussuunnitelma, lääkärinlausunto B tai muu vastaavat tiedot sisältävä lääketieteellinen selvitys.

Asiakas saa hakemaansa kuntoutukseen aina kirjallisen päätöksen, jossa on kerrottu asian ratkaisu perusteluineen. Asiakas saa myönteisen kuntoutuspäätöksen liitteenä muun muassa kuntoutusta koskevia ohjeita. Asiakkaan myönteinen kuntoutuspäätös sekä kuntoutuksen toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot lähetetään tiedoksi myös palveluntuottajalle.

2 Hyvä kuntoutuskäytäntö terapiassa

Asiakkaalla on oikeus laadukkaaseen, hänen omiin tarpeisiinsa ja tavoitteisiinsa perustuvaan kuntoutukseen Kelalta saadun kuntoutuspäätöksen perusteella.

Hyvä kuntoutuskäytäntö pohjautuu kuntoutuksen vaikuttavuudesta saatuun tieteelliseen näyttöön. Sitä täydentävät menettelytavat, jotka ovat Kelan ja julkisen terveydenhuollon kuntoutuksessa yleisesti hyväksyttyjä, vakiintuneita ja kokemusperäisesti perusteltuja. Hyvää kuntoutuskäytäntöä on kuvattu kirjassa *Hyvän kuntoutuskäytännön perusta*.[1]

Kuntoutuksen viitekehyksenä käytetään **ICF-luokitusta** (WHO:n toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus) ja se on lähtökohtana asiakkaan kuntoutuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Palveluntuottaja varmistaa, että asiakkaan yksilöllistä elämäntilannetta ja ympäristöä tarkastellaan ja huomioidaan kokonaisvaltaisesti terapiassa. **Lisätietoa** ICF-luokituksesta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilta (thl.fi).

2.1 Hyvä kuntoutuskäytäntö varmistaa laadun

Terapia toteutetaan siten, että asiakas

- voi luottaa terapiassa käytettävien menetelmien ja toteutustapojen pohjautuvan tieteelliseen näyttöön tai olevan muuten vakiintuneita ja yleisesti hyväksyttyjä (muun muassa Käypä hoito -suositus)
- voi luottaa siihen, että terapeutilla on asianmukainen koulutus ja ammattitaito käyttämiinsä menetelmiin
- tulee kohdatuksi yksilönä ja hänen erilaiset tiedolliset, toiminnalliset, tunneperäiset sekä henkiset voimavaransa ja tuen tarpeensa huomioidaan
- kokee, että vuorovaikutus on arvostavaa ja että hänen kuntoutuksensa toteuttamiseen on valmistauduttu

1 Paltamaa J., Karhula M, Suomela-Markkanen T., Autti-Rämö I., toim. Hyvän kuntoutuskäytännön perusta. Käytännön ja tutkimustiedon analyysistä suosituksiin vaikeavammaisen kuntoutuksen kehittämishankkeessa. Helsinki: Kela, 2011. Osa V, luku 17.

- on itse mukana kuntoutuksensa suunnittelussa ja saa sitä varten yleistä ja kohdennettua tietoa
- tunnistaa toimintakykyynsä vaikuttavat tekijät ja tunnistaa rajoitteiden lisäksi vahvuutensa sekä yksilö- ja ympäristötekijät, jotka mahdollistavat kuntoutumisen
- saa selkeää ohjausta terapiassa harjoiteltujen asioiden viemiseen arjen toimintoihin.

2.2 Asiakkaan tavoitteet ohjaavat kuntoutuksen toteutusta

Terapia toteutetaan siten, että asiakas

- kokee yhteistyössä asetetut kuntoutuksen tavoitteet itselleen merkityksellisiksi
- tunnistaa muutoksen mahdolliseksi ja kykenee sitoutumaan työskentelyyn, jota tavoitteiden saavuttaminen edellyttää
- kokee palveluntuottajan huomioivan hänen elämäntilanteensa, voimavaransa ja rajoitteensa
- saa omien tavoitteidensa mukaista terapiaa
- kokee, että palveluntuottaja toimii yhdessä asetettujen tavoitteiden mukaisesti ja että terapian tavoitteiden saavuttamista ja siihen tarvittavaa työskentelyä arvioidaan yhteistyössä asiakkaan kanssa koko kuntoutuksen ajan.

2.3 Omakuntoutus osaksi asiakkaan arkea

Asiakkaan terapiaan nivotaan hänen tarpeidensa, tavoitteidensa ja voimavarojensa mukaisesti omakuntoutusta, joka on asiakkaan toteuttamaa, mutta kuntoutuksen ammattihenkilön suunnittelemaa ja seuraamaa kuntoutustarpeeseen parhaiten sopivaa arjessa tapahtuvaa harjoittelua tai toimintaa. Omakuntoutuksen suunnittelussa ja seurannassa voidaan hyödyntää opasta omakuntoutuksen käytännön toteutukseen.[2]

Terapia toteutetaan siten, että asiakas (ja hänen läheisensä/lähiverkostonsa)

- saa voimavaroja kuntoutumisessa tarvittavaan, omassa arjessa toteutuvaan aktiiviseen työskentelyyn

[2] Paavonen A-M., Karhula M., Heinijoki H. Opas omakuntoutuksen käytännön toteutukseen. Helsinki: Kela. Kuntoutus nyt 5/2024.

- kokee harjoitteet ja kuntoutumista tukevat toimintatavat mielekkäiksi ja helposti omaksuttaviksi
- saa konkreettista ohjausta toimintakyvyn edistämiseksi tai ylläpysymiseksi arjessa
- oppii keinoja, joilla hän voi muokata toimintatapojaan ja ympäristöään kuntoutumistaan edistäviksi
- löytää itselleen soveltuvia keinoja toteuttaa omakuntoutusta sekä edistää kuntoutumistaan
- kokee saavansa ratkaisuja sairaudesta tai vammasta tai häiriöstä johtuviin arjen haasteisiin.

2.4 Yhteistyö on tuloksellisen kuntoutuksen edellytys

Terapia toteutetaan siten, että asiakas

- oivaltaa lähiverkoston toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön keskeiseksi tavoitteellisessa ja pitkäjänteisessä kuntoutumisessa
- kokee eri toimijoiden toimivan yhteisten tavoitteiden mukaisesti
- kokee viestinnän eri toimijoiden välillä olevan toimivaa ja selkeää sekä toteutuvan sovitusti
- hyötyy näkökulmia yhdistävästä moniammatillisesta yhteistyöstä, jos asiakkaalla on useampia terapioita.

3 Terapiamuodot ja terapeuttien koulutus- ja pätevyysvaatimukset

Kelan järjestämää terapiaa toteuttavat terapeutit, jotka ovat suorittaneet palvelukuvauksessa määritetyt tutkinnot ja pätevyydet. Kunkin eri terapiamuodon terapeutille on omat koulutus- ja pätevyysvaatimuksensa. AMK-tutkintoihin rinnastetaan myös vastaavat vanhemmat opistoasteen tutkinnot, joiden perusteella Lupa- ja valvontavirasto on myöntänyt oikeuden harjoittaa kyseistä ammattia tai Lupa- ja valvontavirasto on myöntänyt oikeuden käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä.

Kela **ei järjestä** terapioita erillisten viitekehysten tai terapiamenetelmien pohjalta esimerkkeinä traumapsykoterapia, psykofyysinen fysioterapia ja eläinavusteinen terapia. Erillisiä terapiamenetelmiä voidaan hyödyntää osana Kelan järjestämiä

terapioita, jos ne ovat hyvän kuntoutuskäytännön mukaisia ja edistävät asiakkaan kuntoutumista. Terapeutilla **täytyy olla** käyttämäänsä menetelmään asianmukainen koulutus.

Terapeutilla **täytyy olla** riittävä suomen tai ruotsin kielen suullinen ja kirjallinen taito terapian toteuttamiseksi. Riittävällä kielitaidolla tarkoitetaan esimerkiksi valtionhallinnon kielitutkinnon hyvää tasoa tai yleisen kielitutkinnon tasoa 4. Palveluntuottajan on tarvittaessa Kelan **pyynnöstä** todennettava, että terapeuteilla on edellä mainittu riittävä kielitaito.

Fysioterapia

Fysioterapeutin koulutus ja pätevyys

Fysioterapiaa toteuttaa henkilö, jolla on **Lupa- ja valvontaviraston myöntämä oikeus** harjoittaa fysioterapeutin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.

Allasterapia

Allasterapiaa toteuttavan terapeutin koulutus ja pätevyys

Allasterapiaa toteuttaa henkilö, jolla on **Lupa- ja valvontaviraston myöntämä oikeus** harjoittaa fysioterapeutin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä, ja joka on suorittanut Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry:n mukaisen Trimmi-kurssin tai vastaavan pituisen ja sisältöisen kurssin. Trimmi-kurssi **täytyy suorittaa 4 vuoden välein**. Trimmi-kurssia ei tarvitse suorittaa siinä tilassa, jossa allasterapia toteutuu. Palveluntuottajan täytyy varmistaa, että terapeutti tarvittaessa osaa pelastaa asiakkaan siitä altaasta, jossa allasterapiaa toteutetaan. Allastiloissa allasterapian aikana **terapiaa toteuttava terapeutti** vastaa vain oman asiakkaansa turvallisuudesta.

Musiikkiterapia

Musiikkiterapeutin koulutus ja pätevyys

Musiikkiterapiaa toteuttaa musiikkiterapeutin koulutuksen suorittanut henkilö. Musiikkiterapeutin koulutuksen lisäksi henkilöllä **voi olla Lupa- ja valvontaviraston myöntämä oikeus** harjoittaa sosiaali- tai terveydenhuollon ammattia laillistettuna ammattihenkilönä tai käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä.

Musiikkiterapeutin koulutuksiksi hyväksytään loppuun suoritettuina:

- Eino Roiha -instituutissa suoritettu koulutus
- Sibelius-Akatemian Helsingin, Kuopion tai Seinäjoen koulutuskeskuksen koulutus
- Sibelius-Akatemian musiikkikasvatusosaston ja Sibelius-Akatemian täydennyskoulutuskeskuksen toteuttama koulutus
- Jyväskylän yliopiston koulutus
- Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosiaalialan yksikössä suoritettu koulutus
- Pirkanmaan ammattikorkeakouluun kuuluvassa Tampereen sosiaalialan oppilaitoksessa suoritettu sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto (kuntoutusalan koulutusohjelma, musiikkiterapian suuntautumisvaihtoehto) ja sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto (tutkintonimike sosionomi (AMK), suuntautumisvaihtoehtona musiikkiterapia)
- Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian musiikin koulutusohjelmassa suoritettu koulutus
- Pietarsaaren konservatoriossa 1992 jälkeen suoritettu koulutus
- Yrkeshögskolan Novia CLL:ssä suoritettu koulutus
- Svenska yrkeshögskolanissa suoritettu koulutus
- Uppsalan musiikkiterapiainstituutin koulutus tai muu Kelan hyväksymä Suomen ulkopuolella suoritettu musiikkiterapeutin koulutus, joka vastaa edellä mainittuja suomalaisia musiikkiterapeutin koulutuksia.

Neuropsykologinen kuntoutus

Neuropsykologin koulutus ja pätevyys

Neuropsykologista kuntoutusta toteuttaa psykologin koulutuksen suorittanut henkilö, jolla on **Lupa- ja valvontaviraston myöntämä oikeus** harjoittaa psykologin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja lisäksi loppuun asti suoritettu neuropsykologian erikoistumiskoulutus tai kliinisen neuropsykologin koulutus.

Psykoterapia

Psykoterapeutin koulutus ja pätevyys

Psykoterapiaa toteuttaa psykoterapeutin koulutuksen suorittanut henkilö, jolla on **Lupa- ja valvontaviraston myöntämä oikeus** käyttää psykoterapeutin

nimikesuojattua ammattinimikettä ja vähintään erityistason yksilöpsykoterapeuttikoulutus tai 60 opintopisteen laajuinen yksilöpsykoterapeuttikoulutus.

Psykoterapeutti voi toteuttaa ryhmäkäyntejä vain, mikäli hänellä on yksilöpsykoterapeutin pätevyyden lisäksi vähintään erityistason ryhmäpsykoterapeuttikoulutus tai 60 opintopisteen laajuinen ryhmäpsykoterapeuttikoulutus.

Kuvataidepsykoterapia

Kuvataidepsykoterapeutin koulutus ja pätevyys

Kuvataidepsykoterapiaa toteuttaa psykoterapeutin koulutuksen suorittanut henkilö, jolla on **Lupa- ja valvontaviraston myöntämä oikeus** käyttää psykoterapeutin nimikesuojattua ammattinimikettä ja lisäksi **jompikumpi seuraavista**

- kuvataidepsykoterapeutin koulutus
- vähintään erityistason yksilöpsykoterapeuttikoulutus tai 60 opintopisteen laajuinen yksilöpsykoterapeuttikoulutus **sekä lisäksi** kuvataideterapeutin koulutus.

Kuvataidepsykoterapeutin koulutuksiksi hyväksytään loppuun suoritettuina:

- Aalto-yliopiston entisen Taideteollisen korkeakoulun nelivuotinen analyyttisesti suuntautunut kuvataideterapiakoulutus
- hyväksytty psykoterapeuttikoulutus sekä Helsingin yliopiston Vantaan täydennyskoulutuslaitoksen ja HYKS:n psykiatrian klinikan yhteistyössä Suomen Taideterapiayhdistyksen (nykyisin Suomen Kuvataidepsykoterapia Ry) kanssa järjestämä kaksivuotinen taidepsykoterapian koulutusohjelma
- Itä-Suomen yliopiston ja Suomen Kuvataidepsykoterapia Ry:n yhteistyössä järjestämä aikuisten psykoanalyyttinen yksilöpsykoterapian ja kuvataidepsykoterapian koulutusohjelma
- Jyväskylän yliopiston ja Suomen Kuvataidepsykoterapeuttien Liitto Ry:n yhteistyössä järjestämä psykodynaaminen kuvataidepsykoterapian psykoterapeuttikoulutus

- Suomen mielenterveysseuran ja Suomen Kuvataidepsykoterapeuttien Liitto Ry:n yhteistyössä järjestämä erityistason kuvataidepsykoterapian koulutusohjelma
- Turun yliopiston ja Suomen Kuvataidepsykoterapia Ry:n yhteistyössä järjestämä aikuisten psykoanalyyttinen yksilöpsykoterapian ja kuvataidepsykoterapian koulutusohjelma
- Suomen mielenterveysseuran järjestämä erityistason kuvataidepsykoterapian koulutusohjelma
- Kelan hyväksymä Suomen ulkopuolella suoritettu kuvataidepsykoterapeutin koulutus, joka vastaa edellä mainittuja suomalaisia kuvataidepsykoterapeutin koulutuksia.

Kuvataideterapeutin koulutuksiksi hyväksytään loppuun suoritettuina:

- Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian ja Suomen Taideterapiayhdistyksen (nykyisin Suomen Kuvataidepsykoterapia Ry) yhteistyössä järjestämä koulutusohjelma
- Suomen Taideterapiayhdistyksen (nykyisin Suomen Kuvataidepsykoterapia Ry) järjestämä koulutusohjelma
- Kelan hyväksymä Suomen ulkopuolella suoritettu kuvataideterapeutin koulutus, joka vastaa edellä mainittuja suomalaisia kuvataideterapeutin koulutuksia.

Perheterapia

Perheterapeutin koulutus ja pätevyys

Perheterapiaa toteuttaa psykoterapeutin koulutuksen suorittanut henkilö, jolla on **Lupa- ja valvontaviraston myöntämä oikeus** käyttää psykoterapeutin nimikesuojattua ammattinimikettä ja vähintään erityistason perheterapeuttikoulutus tai 60 opintopisteen laajuinen perheterapeuttikoulutus.

Perheterapian toteutus

Perheterapia toteutuu terapeutin, asiakkaan ja perheen välisessä vuorovaikutuksessa siten, että terapeutti tapaa terapiakäynnillä yhtä aikaa useampaa perheenjäsentä. Perheterapiaan voi osallistua asiakkaan lisäksi esimerkiksi puoliso, asiakkaan vanhemmat ja tarvittaessa sisaruksia. Kyse on perheen yhteisterapiasta, jossa

pääasiallisesti työskennellään koko perheen kanssa. Vain perustellusta syystä perheterapiaan voi sisältyä yksittäisiä tapaamisia kahden kesken asiakkaan kanssa.

Puheterapia

Puheterapeutin koulutus ja pätevyys

Puheterapiaa toteuttaa henkilö, jolla on **Lupa- ja valvontaviraston myöntämä oikeus** harjoittaa puheterapeutin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.

Ratsastusterapia

Ratsastusterapeutin koulutus ja pätevyys

Ratsastusterapiaa toteuttaa henkilö, jolla on **Lupa- ja valvontaviraston myöntämä oikeus** harjoittaa fysioterapeutin tai toimintaterapeutin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä **ja lisäksi** ratsastusterapeutin koulutus.

Ratsastusterapeutin koulutuksiksi hyväksytään loppuun suoritettuina:

- Suomen Ratsastusterapeutit ry:n auktorisoima koulutus. Auktorisoidulla ratsastusterapeutilla on oikeus käyttää nimikesuojattua Ratsastusterapeutti - SRT –nimikettä.
- Ruotsissa Mittuniversitetetissa suoritettu ECTS-ratsastusterapeuttikoulutus tai muu Kelan hyväksymä Suomen ulkopuolella suoritettu ratsastusterapeutin koulutus, joka vastaa edellä mainittua suomalaista ratsastusterapeutin koulutusta.

Taluttaja

Ratsastusterapian toteutuksessa on asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaan avustamassa vähintään 15-vuotias taluttaja. Taluttajan tehtävänä on osaltaan varmistaa terapian turvallinen toteutuminen. Taluttajan perehdytyksestä vastaa ratsastusterapiaa toteuttava ratsastusterapeutti.

Toimintaterapia

Toimintaterapeutin koulutus ja pätevyys

Toimintaterapiaa toteuttaa henkilö, jolla on **Lupa- ja valvontaviraston myöntämä oikeus** harjoittaa toimintaterapeutin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.

4 Terapeutin tehtävät

4.1 Tehtävät asiakkaan terapian alkaessa

Terapeutin tehtävänä on perehtyä asiakkaan kuntoutussuunnitelmaan ja muihin asiakirjoihin ennen terapian alkamista.

Terapeutin täytyy ottaa yhteyttä asiakkaaseen, hänen edunvalvojaansa tai alaikäisen asiakkaan huoltajaan **viimeistään 2 viikon kuluessa** Kelan kuntoutuspäätöksen saapumisesta.

Yhteydenotossa sovitaan aika asiakkaan **terapiakäynnille** tai mahdolliselle **arkiverkostokäynnille**. Lisäksi asiakkaalle kerrotaan, kuka terapeutti ensisijaisesti vastaa hänen terapiansa toteuttamisesta.

Ensimmäisten käyntien aikana terapeutti laatii yhdessä asiakkaan kanssa

- asiakkaalle merkitykselliset, konkreettiset, aikataulutettavat, mitattavat ja realistiset tavoitteet, jotka täsmentyvät terapian edetessä
- kirjallisen terapiasuunnitelman, johon kirjataan muun muassa tavoitteet ja aikataulu
- kirjallisen terapiasitoumuksen (Kelan suositus, **lisätietoa** luvussa 4.1.1 Terapiasuunnitelma ja terapiasitoumus).

4.1.1 Terapiasuunnitelma ja terapiasitoumus

Terapeutti laatii yhteistyössä asiakkaan kanssa kirjallisen terapiasuunnitelman, joka perustuu asiakkaan kuntoutussuunnitelmaan, tehtyihin arviointeihin sekä asiakkaan arkeen tutustumiseen. Terapiasuunnitelmaa tarkistetaan ja tarvittaessa muutetaan asiakkaan kuntoutuksen edetessä.

Terapiasuunnitelmassa kuvataan

- asiakkaan tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi
- terapian toteutustavat ja eri käyntilajien hyödyntäminen
- asiakkaan läheisten tai lähiverkoston kanssa tehtävä yhteistyö

- miten tietoja luovutetaan terapeutin ja asiakkaan sekä läheisten ja muiden tahojen (esimerkiksi terveydenhuolto, päiväkoti, oppilaitos) välillä
- asiakkaan omakuntoutusta edistävä toiminta, esimerkiksi välitehtävät
- käytettävissä olevat arviointi- ja seurantamenetelmät
- etukäteen sovitut arvioinnin ja seurannan ajankohdat.

Mikäli asiakkaan terapiaa toteutetaan ryhmäkäynteinä, terapiasuunnitelmaan kirjataan myös

- ryhmäkäyntien tavoitteet
- suunnitelma ryhmäkäyntien määrästä ja toteutuspaikasta.

Asiakkaan terapiasuunnitelmaan liitetään Omat tavoitteeni -lomake (GAS 1) ja kirjallinen terapiasitoumus (Kelan suositus).

Terapiasitoumuksessa kuvataan

- terapiakäynnin perumiskäytännöt (myös mahdollisten ryhmäkäyntien osalta)
- taukojen ja loma-aikojen huomiointi terapian toteutuksessa
- tieto siitä, että asiakas itse vastaa terapiaan liittyvistä ylimääräisistä kustannuksista (esimerkiksi liikunta- ja harrastuskokeiluista aiheutuvat kustannukset).

Palveluntuottajan ja asiakkaan on hyvä sopia ennen terapian alkua, miten ja missä tilanteissa terapiakäynti on mahdollista peruuttaa. Jos palveluntuottaja ja asiakas sopivat asiakkaan korvausvelvollisuudesta niissä tilanteissa, kun terapiakäyntiä ei ole peruutettu sovitulla tavalla, ehtojen täytyy olla kohtuulliset. Kohtuullisuusharkinnassa on hyvä huomioida muun muassa asiakkaan kokonaistilanne ja peruuntumisen syy.

On huomioitava, että asiakkaalla on oltava

- mahdollisuus tutustua etukäteen mahdolliseen terapiasitoumukseen
- tieto siitä, että mahdollinen terapiasitoumus on **palveluntuottajan ja asiakkaan** välinen sitoumus
- tieto siitä, että **Kela ei edellytä** terapiasitoumuksen laatimista eikä ole siinä osapuolena.

Terapiasitoumuksen ehdot eivät saa olla ristiriidassa terapioiden palvelukuvauksen, Kelan kuntoutuslain tai muiden Kelan ohjeiden kanssa.

4.1.2 Toimintakyvyn arviointi ja tavoitteiden asettaminen

Terapeutti käyttää asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti omaan terapiamuotoonsa soveltuvia mittaus- ja arviointimenetelmiä. Arvioidessa asiakkaan toimintakyvyn muutosta käytetään samoja mittareita kuin alkutilanteen kartoituksessa. Yhteisten mittarien hyödyntäminen terveydenhuollon kanssa voi edesauttaa myös asiakkaan kuntoutuksen vaikuttavuuden arviointia ja seurantaa sekä asiakas saa tietoa kuntoutumisensa edistymisestä.

Tavoitteiden asettaminen GAS-menetelmällä

Asiakkaan tavoitteet ohjaavat kuntoutusta. Asiakkaan aktiivista toimijuutta, sitoutumista ja motivaatiota edistävät asiakkaalle merkitykselliset tavoitteet sekä tavoitteiden ja aikataulun realistisuus. Tavoitteiden saavuttamisen mahdollisuutta lisää asiakkaan kyky tunnistaa kuntoutumistaan edistäviä ja estäviä tekijöitä. Asiakkaan kuntoutustavoitteiden asettamisessa **täytyy käyttää** GAS-menetelmää (Goal Attainment Scaling) ja Omat tavoitteeni -lomaketta (GAS 1). Kela **suosittelee** GAS-menetelmäkoulutusta vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapiaa toteuttaville terapeuteille.

Tavoitteiden asettaminen ja saavuttamisen seuranta:

- Terapeutti laatii asiakkaan tavoitteet ja arvioi niiden toteutumista yhdessä asiakkaan kanssa.
    - Tavoitteita voidaan laatia arkiverkostokäynneillä tai terapiakäynneillä.
    - Tavoitteiden laatimiseen ja tavoitteiden saavuttamisen arviointiin voi osallistua myös asiakkaan läheisiä ja lähiverkostoa.
- Asiakkaan tavoitteet kirjataan GAS-menetelmän mukaisesti asiakkaan Omat tavoitteeni -lomakkeelle. Omat tavoitteeni -lomake liitetään kuntoutuspalautteeseen.
- Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa kuntoutuspäätöksen päättyessä tai vähintään vuosittain.

Terapeutti voi hyödyntää asiakkaan kanssa tavoitteiden asettamisen tukena:

- Lapsen Metkut -materiaaleja (metropolia.e-julkaisu.com/lapsen metkut)
- Spiral-lautapeliä (kuntoutussaatio.fi)
- Digimetku verkkosovellusta (digimetku.fi).

Lisätietoa GAS-menetelmästä on Kelan Kumppanit -verkkosivuilla kohdassa Kuntoutuspalvelut - Palveluntuottajille - Kuntoutuksen mittaaminen ja arviointi.

4.2 Tehtävät asiakkaan terapian aikana

Terapeutin täytyy huolehtia, että terapiakäynnit toteutuvat tarkoituksenmukaisesti asiakkaan päätöksen voimassaoloaikana ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Terapiakäyntejä voidaan asiakkaan tarpeen mukaan toteuttaa tiheämmin, jaksottaa tai niistä voidaan pitää taukoa.

Terapeutti arvioi yhdessä asiakkaan kanssa hyötyisikö asiakas ryhmäkäynneistä. Mahdollisten ryhmäkäyntien määrä ja toteutus suunnitellaan yhdessä asiakkaan kanssa, jotta ne tukevat asiakkaan kuntoutusta. **Lisätietoa** luvussa 5.5.1 Ryhmäkäynti.

Lisäksi:

- Terapeutti arvioi yhdessä asiakkaan kanssa terapian etenemistä.
- Asiakkaalle ohjataan omatoimisia ja läheisten tai lähiverkoston tukemia harjoitteita ja kuntoutumista tukevia toimintatapoja arkeen.
- Terapeutti tekee tarpeellista yhteistyötä ja sopii tarpeellisesta tiedonvälityksestä asiakkaan suostumuksella asiakkaan läheisten ja lähiverkoston kanssa.
- Asiakasta ja hänen läheisiään sekä lähiverkostoaan ohjataan muokkaamaan arjen ympäristöä asiakkaan suoriutumista ja osallistumista edistäväksi ja mahdollistavaksi.
- Terapeutti osallistuu mahdollisuuksien mukaan ja asiakkaan kanssa sovitusti asiakkaan **varhaiskasvatussuunnitelman** (VASU), oppilaitoksessa järjestettävän oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointiin ja siihen perustuvan **tuen toteuttamista koskevan suunnitelman** (käytetään edelleen lyhennettä HOJKS), ammatillisessa koulutuksessa järjestettävän **henkilökohtaisen**

osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) tai **kuntoutussuunnitelman** laatimiskokouksiin (**lisätietoa** luvussa 5.5.6 Verkostokäynnit).

- Terapeutti osallistuu tarvittaessa **asiakkaan arkiympäristössä tapahtuvaan** apuvälineen sovitukseen tai käytönohjaukseen yhteistyössä terveydenhuollon asiantuntijan kanssa (**lisätietoa** luvussa 5.5.6 Verkostokäynnit).

4.2.1 Terapian toteutuksen kirjaaminen

Asiakkaan terapian toteutus täytyy kirjata selkeästi, jotta tietoja voidaan hyödyntää kokonaisvaltaisesti terapian aikaisessa työskentelyssä. Asiakkaan tietojen kirjaaminen mahdollistaa terapian laadukkaan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin sekä jälkikäteisen seurannan.

Kaikkien kirjausten täytyy olla jälkikäteen todennettavissa. Jokaisen asiakkaan yksilölliset tiedot dokumentoidaan omiin asiakirjoihinsa.

Asiakkaan tietoihin on kirjattava muun muassa seuraavat asiat:

- terapiakäyntien ja mahdollisten verkostokäyntien tiedot (toteutusajankohta ja -paikka, toteutustapa (kasvokkain/kuvapuheluina), toteuttaja, sisältö ja tehdyt havainnot)
- keskeiset yhteydenotoissa ja haastatteluissa saadut tiedot ja arviointi- ja mittaustulokset
- läheisten ja lähiverkoston osallistuminen
- kuntoutuksen aikaiseen yhteistyöhön liittyvät tiedot.

Asiakkaan tietoihin liitetään mukaan:

- terapian aikataulu
- kirjallinen suunnitelma asiakkaan terapian toteutuksesta
- asiakkaan Omat tavoitteeni -lomake
- asiakkaan arviointiin ja mittaukseen liittyvät lomakkeet
- kuvaus terapian toteuttamisesta ja siitä miten eri käyntilajeja on hyödynnetty
- mahdolliset välitehtävät
- mahdollinen terapiasitoumus
- muu asiakkaan kuntoutusta koskeva tieto

- terapeutin nimi ja yhteystiedot.

4.3 Tehtävät asiakkaan terapian päättyessä

Terapeutti arvioi terapian tuloksellisuutta ja tavoitteiden saavuttamista kuntoutuspäätöksen päättyessä tai vähintään vuosittain (jos kuntoutuspäätös on annettu yli vuodeksi) samoilla menetelmillä ja mittareilla kuin terapian alkuvaiheessa. Tulokset kirjataan asiakkaan tietoihin.

Lisäksi:

- Asiakkaan kanssa arvioidaan terapian tavoitteiden saavuttamista. Asiakkaan läheiset tai lähiverkosto voivat osallistua arviointiin yhdessä sovitulla tavalla.
- Asiakkaan kanssa sovitaan, miten hän jatkaa kuntoutumistaan omassa arjessaan.
- Asiakkaalle annetaan kuntoutuspäätöksen päättyessä kirjallinen kuntoutuspalaute. Asiakkaan hoitava taho arvioi ja määrittelee terapian mahdollisen jatkon, terapian määrän ja keston.

4.3.1 Kuntoutuspalaute

Kuntoutuspalaute on palveluntuottajan **asiakkaalle laatima** selkeästi otsikoitu, kirjallinen kooste asiakkaan kuntoutuksen kokonaisuudesta. Kuntoutuspalautteen avulla Kela voi seurata terapian toteutumista ja vaikuttavuutta sekä arvioida palvelun laatua.

Kuntoutuspalaute kirjataan Kelan lomakkeelle **KU 148 Kuntoutuspalaute**. Kuntoutuspalautteeseen liitetään asiakkaan Omat tavoitteeni -lomake (GAS 1).

Jos lapsen tai nuoren psykoterapiaan tai perheterapiaan liittyvät läheisen ohjauskäynnit toteuttaa muu kuin lapsen tai nuoren terapiaa toteuttava palveluntuottaja, ohjauskäynnit toteuttava palveluntuottaja laatii oman kuntoutuspalautteensa.

Kuntoutuspalautteen Lisätietoja-kohtaan kirjataan myös

- kuvaus mahdollisten ryhmäkäyntien toteutuksesta ja niiden hyödystä asiakkaan tavoitteiden näkökulmasta
- kuvaus siitä, miten omakuntoutus on toteutunut

- muut tarpeelliset lisätiedot, esimerkiksi tieto siitä, miten eri käyntilajeja on hyödynnetty.

Kuntoutuspalautteen toimittaminen

Palaute toimitetaan Kelaan postitse, ei sähköpostilla. Postiosoite löytyy Kelan kumppanien verkkosivuilta kohdasta Kuntoutuspalvelut – Yhteystiedot**. Palautteen on aina oltava Kelassa perillä viimeistään 1 kuukausi ennen kuntoutuspäätöksen voimassaolon päättymistä.** On huomioitava, että kuntoutuspalautteen viivästyminen hidastaa asiakkaan terapian jatkohakemuksen käsittelyä.

Kuntoutuspalautteen voi toimittaa Kelaan pääsääntöisesti **aikaisintaan 3 kuukautta** ennen asiakkaan kuntoutuspäätöksen voimassaolon päättymistä. Palaute toimitetaan aiemmin kuin 3 kuukautta ennen kuntoutuspäätöksen voimassaolon päättymistä, jos

- kaikki myönnetyt terapiakäynnit on käytetty
- ohjauskäynnit toteuttaa eri palveluntuottaja kuin terapian ja ohjauskäynnit on käytetty.

Jos asiakkaan **kuntoutus keskeytyy tai asiakas vaihtaa palveluntuottajaa**, palaute toimitetaan Kelaan mahdollisimman pian, kun tieto tästä on saatu.

Kuntoutuspalaute toimitetaan sovitulla tavalla myös asiakkaalle ja asiakkaan suostumuksella hänen hoidostaan vastaavalle taholle ja mahdollisesti muulle tarvittavalle taholle.

5 Terapian toteutus

Terapia toteutetaan asiakkaan tarpeen mukaan kasvokkaisina terapiakäynteinä, kasvokkaisten terapiakäyntien ja etäkuntoutuksen yhdistelmänä tai etäkuntoutuksena. Etäkuntoutus toteutetaan kuvapuheluina (**lisätietoa** etäkuntoutuksesta luvussa 5.4 Terapiakäyntien toteutus etäkuntoutuksena). Asiakkaalla täytyy olla mahdollisuus tarvitsemaansa kasvokkaiseen terapiaan.

5.1 Terapiakäyntien kesto ja määrä

Yhden terapiakäynnin kesto on 45, 60 tai 90 minuuttia seuraavissa terapiamuodoissa:

- fysioterapia
- musiikkiterapia
- toimintaterapia
- neuropsykologinen kuntoutus
- psykoterapia
- kuvataidepsykoterapia
- perheterapia.

Yhden terapiakäynnin kesto on 45 tai 60 minuuttia seuraavissa terapiamuodoissa:

- puheterapia
- allasterapia
- ratsastusterapia.

Asiakkaan terapiakäynnin kesto ja myönnetty terapiakäyntien enimmäiskertamäärä on aina määritetty asiakkaan kuntoutuspäätöksessä. Terapiakäynti kestää kuntoutuspäätöksessä myönnetyn ajan. Jos asiakkaalla on tarve pidemmälle terapiakäynnin kestolle kuin kuntoutuspäätöksessä on myönnetty, asiakkaan pitää keskustella asiasta hoitavan tahon kanssa. Asiakas toimittaa Kelaan täydennetyn kuntoutussuunnitelman, jonka perusteella Kelassa arvioidaan tarvetta pidentää terapiakäynnin kestoa.

5.2 Terapiakäyntien toteutus

Terapiakäynti toteutetaan joko yksilökäyntinä tai ryhmäkäyntinä niissä terapiamuodoissa, joissa osan terapiakäynneistä voi toteuttaa ryhmäkäynteinä asiakkaan tarpeen mukaan **(lisätietoa** ryhmäkäynneistä luvussa 5.5.1 Ryhmäkäynti). Terapiakäynti sijoittuu arkipäiviin klo 8:n ja 18:n välille. Palveluntuottaja voi halutessaan toteuttaa terapiaa myös muina aikoina asiakkaan ja hänen läheistensä tarpeen mukaan.

Terapiakäynnille voi osallistua toinen henkilö (niin sanottu **tukilapsi tai tukiaikuinen**). Toisen henkilön osallistuminen terapiaan mahdollistaa toiminnan mallintamisen ja esimerkiksi vuorovaikutustaitojen harjoittelun. Jos lapsen terapiaan osallistuu tukilapsi, tukilapsen huoltajan ja asiakkaan huoltajan täytyy antaa suostumuksensa siihen. Lisäksi tukilapsen huoltajan täytyy sitoutua vaitiolovelvollisuuteen. Jos aikuisen terapiaan osallistuu tukiaikuinen, täytyy asiakkaan antaa suostumus siihen ja tukiaikuisen täytyy sitoutua vaitiolovelvollisuuteen. Palveluntuottaja huolehtii suostumusten ja mahdollisten vaitiolositoumusten pyytämisestä ja dokumentoinnista asiakkaan tietoihin ennen käyntien toteutusta.

Terapiakäynti voidaan toteuttaa myös niin, että **samassa tilassa toteutuu useamman asiakkaan terapiakäyntejä samanaikaisesti**, jos se on asiakkaan tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarpeen. Tällöin jokaisella asiakkaalla on oma terapeutti, joka vastaa hänen terapian toteutuksestaan. Ennen käynnin toteutusta tarvitaan kaikkien asiakkaiden suostumukset sekä sitoutuminen vaitiolovelvollisuuteen muiden paikalla olevien asiakkaiden tietojen osalta. Palveluntuottaja huolehtii suostumusten ja sitoumusten pyytämisestä ja dokumentoinnista asiakkaan tietoihin.

Terapiakäynti voidaan toteuttaa myös **ohjauksellisesti**. Tällöin terapiassa painotetaan asiakkaan ja tarvittaessa myös läheisten tai lähiverkoston ohjausta. Terapeutin antama ohjaus vahvistaa harjoittelun ja taitojen siirtymistä asiakkaan arkeen.

Asiakkaan tarpeen mukaan hyödynnetään myös muita käyntilajeja (**lisätietoa** muista käyntilajeista luvussa 5.5 Muut käyntilajit).

Terapiakäyntiin liittyviä **esivalmistelutöitä, kirjaamista ja jälkitöitä ei tehdä terapiakäynnin aikana**. Myöskään asiakkaan vaatteiden vaihtaminen ja muu vastaava valmistautuminen eivät ole osa terapiakäyntiä, ellei asiakkaalla ole tavoitteena harjoitella näitä toimintoja osana terapiaa.

Terapiakäynnin kanssa **samana päivänä voidaan toteuttaa yksi tai useampi** seuraavista **eri** käynneistä, jos se on asiakkaan tilanteessa tarkoituksenmukaista:

- verkostokäynti
- yhteistyökäynti

- ohjauskäynti.

Samana päivänä ei voida toteuttaa saman terapiamuodon

- kahta terapiakäyntiä
- kahta ohjauskäyntiä
- terapiakäyntiä ja yhteisterapiakäyntiä
- terapiakäyntiä ja liikunta- ja harrastuskokeilua
- yhteisterapiakäyntiä ja liikunta- ja harrastuskokeilua.

5.3 Terapiakäyntien toteutus kasvokkain

Terapiakäynnit toteutetaan asiakkaan tarpeen mukaan kasvokkain kotikäyntinä asiakkaan arkiympäristössä. Mikäli palveluntuottajalla on käytössään toimitilat, kasvokkaiset käynnit voivat asiakkaan tarpeen mukaan toteutua myös toimitiloissa.

5.3.1 Kotikäynti

Kotikäynti toteutetaan **asiakkaan kotona, päiväkodissa, oppilaitoksessa, päivä- tai työtoimintapaikassa, työpaikalla** tai **muussa arkiympäristössä, jossa asiakas arjessaan toimii säännöllisesti.** Asiakkaan kanssa täytyy keskustella, missä terapiakäynti on hänen tilanteessaan tarpeellista toteuttaa. Kotikäynti voidaan toteuttaa myös käyntinä, jossa asiakas harjoittelee asiointia ja sosiaalista kanssakäymistä eri arjen tilanteissa, tällöin käynnin tavoitteena on vahvistaa asiakkaan itsenäistä toimintakykyä ja harjoitella käytännön taitoja asiointitilanteessa.

Allas- ja ratsastusterapiassa kotikäynnit **eivät ole** mahdollisia, koska ko. terapiamuodot vaativat terapiamuodolle ominaisen toteuttamispaikan.

Palveluntuottajalla ei ole velvollisuutta järjestää asiakkaan kuljetusta. Jos palveluntuottaja kuljettaa asiakasta, on se palveluntuottajan ja asiakkaan omalla vastuulla. Matkaan käytetty aika ei sisälly terapiakäyntiin.

5.4 Terapiakäyntien toteutus etäkuntoutuksena

Etäkuntoutus on tavoitteellista kuntoutusta, joka toteutetaan verkkoyhteyden välityksellä. Palveluntuottaja arvioi yhdessä asiakkaan kanssa, soveltuuko etäkuntoutus asiakkaalle ja onko asiakkaalla tarve kasvokkaiseen terapiaan etäkuntoutuksen rinnalla. Terapiakäynnit on mahdollista toteuttaa etäkuntoutuksena lukuun ottamatta allasterapiaa ja ratsastusterapiaa, jotka on mahdollista toteuttaa ainoastaan kasvokkain.

Lisätietoa etäkuntoutuksesta on Kelan Kumppanit -verkkosivuilla kohdassa Kuntoutuspalvelut - Palveluntuottajille - Ohjeita palveluntuottajille - Etäkuntoutus.

5.4.1 Kuvapuheluina toteutuva etäkuntoutus

Terapioissa etäkuntoutus toteutuu **kuvapuheluina**. Kuvapuhelu on kahden tai useamman mobiililaitteen tai tietokoneen välityksellä käyty reaaliaikainen puhelu, jossa on mukana ääni ja kuva.

Kela **ei korvaa mitään** ylimääräisiä kustannuksia, jotka aiheutuvat etäkuntoutuksen toteuttamisesta.

Ennen kuvapuheluiden toteutusta on varmistettava, että

- asiakas haluaa terapian toteutuvan kuvapuheluina
- asiakkaalla on riittävästi osaamista osallistua kuvapuheluihin
- asiakkaalla on verkkoyhteydellä varustettu laite (esimerkiksi tietokone, tabletti tai älypuhelin) ja tarvittavat lisälaitteet (esimerkiksi web-kamera ja kuulokkeet)
    - Huomioi, että palveluntuottaja tai Kela eivät ole velvollisia järjestämään vaadittavaa laitetta tai lisälaitteita asiakkaalle.
- asiakkaalla on käytössään kuvapuheluiden aikana rauhallinen yksityisyydensuojan huomioiva tila
- lapsen huoltaja tai muu turvallinen aikuinen on kuvapuheluissa läsnä, jos lapsen kehitystaso sitä edellyttää
    - Varmista yksityisyydensuojan toteutuminen ja tarvittaessa turvallisen aikuisen läsnäolo terapian toteutuessa esimerkiksi päiväkodissa tai oppilaitoksessa.

Terapiakäynti täytyy toteuttaa kasvokkain, jos asiakas tarvitsee manuaalista ohjausta tai jos terapiassa käytetään terapiavälineistöä, jota asiakkaalla ei ole.

5.4.2 Kuvapuhelun toteutus

Jos terapiaa toteutetaan etäkuntoutuksena, palveluntuottajalla täytyy olla

- verkkoyhteydellä varustettu laite (esimerkiksi tietokone, tabletti tai älypuhelin) ja tarvittavat lisälaitteet (esimerkiksi web-kamera ja kuulokkeet)
- helppokäyttöinen, tietoturvallinen ja saavutettava sovellus tai alusta, jota asiakkaan on mahdollista käyttää eri laitteilla (tietokoneella, tabletilla ja älypuhelimella). Palveluntuottaja kouluttaa etäkuntoutusta toteuttavan henkilöstön alustan ja sovelluksen ja laitteen käyttöön
- rauhallinen tila kuvapuheluiden toteuttamista varten, mikä takaa asiakkaan yksityisyyden suojan ja tietoturvan
- tekninen tuki
- toimintaohjeet hätätilanteita varten, jotka sattuvat kuvapuhelun aikana (esimerkiksi sairauskohtaus)
- luvun 9.1 Palveluntuottajan vakuutusturva mukainen vakuutusturva, joka on voimassa myös etäkuntoutuksen aikana.

Kuvapuhelu toteutetaan siten, että palveluntuottaja

- tarjoaa asiakkaalle opastusta etäkuntoutuksen toteutukseen ja toimintaohjeet teknisten haasteiden varalle
    - Huomioi, että Kela ei maksa tästä erillistä korvausta varsinaisen terapiakäynnin lisäksi.
- toteuttaa asiakkaan kanssa tarvittaessa testiyhteyden
- huomioi kuvapuhelun toteutuksen laatuun vaikuttavat seikat (esimerkiksi tila, akustiikka ja valaistus).

5.4.3 Tietoturva, tietosuoja ja saavutettavuus

Palveluntuottajan vastuulla on varmistaa etäkuntoutuksen (kuvapuhelut) tietoturva, tietosuoja sekä saavutettavuus.

Palveluntuottajan on varmistettava, että

- EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) mukaisena rekisterinpitäjänä se käsittelee henkilötietoja EU:n tietosuoja-asetuksen, tietosuojalain (1050/2018) ja muun kansallisen erityislainsäädännön mukaisesti
- sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen käsittelyyn tarkoitetut tietojärjestelmät ovat säännösten ja määräysten mukaisia
- asiakas on tietoinen etäkuntoutuksessa käytettävien yhteyksien ja sovellusten tai alustojen tietoturvasta ja -suojasta
- etäkuntoutuksessa noudetaan samoja yksityisyyden suojaa koskevia periaatteita kuin kasvokkaisessa kuntoutuksessa
- toteutettava etäkuntoutus täyttää digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain (306/2019) saavutettavuutta koskevat vaatimukset. **Lisätietoa:** Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
- toteutettavassa etäkuntoutuksessa noudatetaan ohjeistusta, jonka **Lupa- ja valvontavirasto** on antanut etäpalveluista.

Lisäksi palveluntuottaja vastaa siitä, että

- etäkuntoutuksessa potilastietojen välitykseen ja tallentamiseen käytettävät tietojärjestelmät täyttävät salassapitoa, tietosuojaa sekä tietoturvaa koskevien säännösten vaatimukset
- asianmukaiset potilasasiakirjamerkinnät on laadittu annettujen säännösten ja määräysten mukaisesti
- potilasrekisteriä ylläpidetään annettujen säännösten ja määräysten mukaisesti.

Kelan suosituksena on, että etäkuntoutuksessa käytetään aina salattua tietoliikenneyhteyttä.

Suosituksena on, että palveluntuottaja

- käyttää etäkuntoutuksessa sovellusta tai alustaa, jossa on käytössä asiakkaan vahva tunnistautuminen silloin, kun käsitellään asiakkaan potilastietoja tai muita arkaluonteisia henkilötietoja sisältäviä dokumentteja
- tarvittaessa käyttää ulkopuolista asiantuntijaa tietoturvan ja tietosuojan varmistamiseksi ja arvioimiseksi.

5.4.4 Asiakkaan osallistuminen etäkuntoutukseen ulkomailta

Palveluntuottaja **ei voi** toteuttaa etäkuntoutusta ulkomailta.

Asiakkaalla on mahdollisuus osallistua etäkuntoutukseen ulkomailta, jos asiakas on

- sairausvakuutuslain mukaan vakuutettu
- arvioinut yhdessä palveluntuottajan kanssa etukäteen, että kuntoutuksen toteuttaminen etänä on tarkoituksenmukaista
- sopinut yhdessä palveluntuottajan kanssa etukäteen etäkuntoutuksen jatkamisesta asiakkaan ulkomailla olon ajan.

Lisäksi edellytyksenä on, että

- asiakkaalla on käytössään verkkoyhteydellä varustettu laite, jolla hän voi osallistua etäkuntoutukseen
- asiakas korvaa itse kaikki mahdolliset etäkuntoutuksesta aiheutuvat ylimääräiset kustannukset myös asiakkaan ollessa ulkomailla
- palveluntuottaja informoi asiakasta, miten vakuutusturva on voimassa asiakkaan ollessa ulkomailla
- palveluntuottaja selvittää yhdessä asiakkaan kanssa etukäteen, miten toimitaan, jos kuvapuhelun aikana sattuu hätätilanne (esimerkiksi sairauskohtaus).

5.5 Muut käyntilajit

5.5.1 Ryhmäkäynti

Asiakkaalle myönnettyjä terapiakäyntejä voidaan **asiakkaan tarpeen mukaan toteuttaa myös ryhmäkäynteinä**. Ryhmäkäynneistä ei tarvitse olla erillistä suositusta kuntoutussuunnitelmassa. Ryhmäkäyntien tarve ja soveltuvuus täytyy arvioida yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa. Ryhmäkäyntien toteuttaminen edellyttää, että ryhmäkäynneistä on hyötyä asiakkaan tavoitteiden näkökulmasta. Ryhmäkäynneille osallistuvilla asiakkailla pitää olla samankaltainen kuntoutumisen tarve ja tavoite ja ikävaihe. Ryhmäkäynneillä on tärkeää, että asiakas saa myös mahdollisuuden tietojen ja hyvien oppimiskokemusten vaihtoon.

Ennen ryhmäkäyntien toteutusta tarvitaan asiakkaan suostumus ja sitoutuminen vaitiolovelvollisuuteen muiden ryhmäkäynnille osallistuvien asiakkaiden tietojen osalta. Palveluntuottaja huolehtii suostumusten ja sitoumusten pyytämisestä ja dokumentoinnista asiakkaan tietoihin.

Ryhmäkäynnit ovat mahdollisia

- fysioterapiassa
- kuvataidepsykoterapiassa
- musiikkiterapiassa
- neuropsykologisessa kuntoutuksessa
- psykoterapiassa (kun psykoterapeutilla on yksilöpsykoterapeutin pätevyyden lisäksi ryhmäpsykoterapeutin pätevyys)
- puheterapiassa
- toimintaterapiassa.

Ryhmäkäynnit **eivät ole mahdollisia** allasterapiassa, ratsastusterapiassa ja perheterapiassa.

Ryhmäkäyntien toteutus

Ryhmäkäynnin toteutuksesta on **vastuussa 1 terapeutti, ja sille osallistuu 2–4 asiakasta.** Asiakkailla on kuntoutuspäätös terapiasta palveluntuottajalle, jonka terapeutti toteuttaa ryhmäkäynnin. Asiakkaiden läheiset tai lähiverkosto voivat osallistua asiakkaiden mukana ryhmäkäynnille, kun osallistuminen on suunniteltu ja siitä on sovittu yhdessä asiakkaiden ja läheisten kanssa.

Ryhmäkäynti voidaan toteuttaa myös niin, että samassa tilassa toteutuu useampia ryhmäkäyntejä samanaikaisesti, jos se on asiakkaan tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarpeen. Tällöin jokainen terapeutti vastaa omien ryhmäkäynnille osallistuvien asiakkaidensa terapian toteutuksesta.

Ryhmäkäyntejä voi toteuttaa asiakkaan tarpeen mukaan, mutta asiakkaalle täytyy toteuttaa **vähintään viisi yksilökäyntiä vuodessa**. **Ryhmäkäynnit kuluttavat** asiakkaalle kuntoutuspäätöksessä myönnettyjä terapiakäyntejä.

Ryhmäkäynnin kesto on 60–90 minuuttia.

Ryhmäkäynnit toteutetaan

- **palveluntuottajan toimitilassa**, jos palveluntuottajan tila soveltuu siihen
- **asiakkaiden arkiympäristössä**, jos asiakkaat ovat esimerkiksi samassa päiväkodissa, oppilaitoksessa tai asumisyksikössä.

Ryhmäkäynneistä osan tai kaikki voi toteuttaa **kuvapuheluina** edellyttäen, että kaikki ryhmäkäynnin asiakkaat osallistuvat käynnille etänä.

5.5.2 Ohjauskäynti

Asiakkaan läheisen ohjaus toteutetaan ensisijaisesti asiakkaan terapian yhteydessä, jolloin läheinen saa tietoa ja harjoitusta asiakkaan arjessa tarvitsemien taitojen ohjaukseen.

Kela voi myöntää **erillisiä ohjauskäyntejä, jos läheisen ohjaus ilman asiakasta on perusteltua** esimerkiksi siksi, että läheinen tarvitsee terapiakäyntien yhteydessä toteutuvan ohjauksen lisäksi erillistä ohjausta voidakseen tukea asiakasta kuntoutuksen tavoitteiden saavuttamisessa. Erillisten ohjauskäyntien tarpeellisuuden ja määrän täytyy ilmetä asiakkaan kuntoutussuunnitelmasta. Ohjauskäynnit ovat mahdollisia kaikissa terapiamuodoissa paitsi allasterapiassa ja ratsastusterapiassa.

Ohjauskäyntien tavoitteena on, että läheiset ja lähiverkosto saavat terapeutilta tietoa ja ohjausta asiakkaan arjessa tarvitsemien taitojen harjoitteluun ja asiakkaan omakuntoutuksen tukemiseen.

Ohjauskäyntien toteutus

Ohjauskäynteihin osallistuu aina **vähintään 1 lapsen tai nuoren huoltaja** tai muu läheinen tai **aikuisen asiakkaan läheinen**. Ohjauskäynneille voivat lisäksi osallistua ne henkilöt, joiden läsnäolon asiakas, läheiset ja palveluntuottaja katsovat yhdessä tarpeelliseksi. **Kela ei korvaa ohjauskäyntinä** esimerkiksi terapeutin ja päiväkodin tai oppilaitoksen henkilökunnan välisiä tapaamisia ilman asiakkaan huoltajan tai läheisen läsnäoloa.

Kela myöntää ohjauskäynnit **erikseen** ja niiden määrä näkyy asiakkaan kuntoutuspäätöksessä.

- Ohjauskäyntien määrä voi olla **enintään 10 kertaa /vuosi.**
- **Perheterapiassa** ohjauskäyntien määrä voi olla **enintään 5 kertaa/vuosi.**
    - Perheterapiassa asiakkaan läheisen ohjauskäynnit toteuttava psykoterapeutti voi olla eri kuin lapsen tai nuoren perheterapiaa toteuttava terapeutti.
- **Alle 26-vuotiaan psykoterapiassa** ohjauskäyntien määrä voi olla **enintään 20 kertaa/vuosi.**
    - Psykoterapiassa alle 26-vuotiaan asiakkaan läheisen ohjauskäynnit toteuttava psykoterapeutti voi olla eri kuin lapsen tai nuoren psykoterapiaa toteuttava terapeutti. Läheisen ohjauskäynnit voi toteuttaa myös perheterapeutti oman sopimuksensa puitteissa.

Ohjauskäynnin kesto on 60 minuuttia.

Ohjauskäynti toteutetaan asiakkaan arkiympäristössä, kuvapuheluna tai palveluntuottajan toimitilassa.

5.5.3 Yhteistyökäynti

Yhteistyökäyntejä voidaan toteuttaa silloin, kun asiakkaalla on voimassa oleva kuntoutuspäätös useammasta kuin yhdestä Kelan järjestämästä terapiasta. Yhteistyökäynnit ovat mahdollisia kaikissa terapiamuodoissa paitsi allasterapiassa ja ratsastusterapiassa.

Yhteistyökäynnin tavoitteena on lisätä asiakkaan terapioiden vaikuttavuutta, sekä välittää tietoa ja vaihtaa ajatuksia asiakkaan terapiaan liittyen.

Terapeutti sopii yhteistyökäynneillä asiakkaan ja toisen terapeutin/toisten terapeuttien kanssa asiakkaan kuntoutuksen päätavoitteet, joita kohti kaikki tekevät yhteistyötä suunnitelmallisesti ja kokonaisvaltaisesti toisiaan tukien.

Yhteistyökäyntien toteutus

Yhteistyökäynnille osallistuvat asiakas ja hänen terapeuttinsa. Asiakkaan tarpeen mukaan käynnille voi osallistua asiakkaan läheinen ja lähiverkostoa, kuten terapiakäynnillekin. Yhteistyökäynnille voi osallistua myös asiakkaan moniammatillisen yksilökuntoutuksen jaksolla toimiva terapeutti tai läheisen ohjauskäyntejä toteuttava psykoterapeutti. Psykoterapeutin osallistuminen kuluttaa myönnettyjä ohjauskäyntejä.

Asiakkaalle myönnetyistä terapiakäynneistä voidaan vuoden aikana **enintään 4** toteuttaa yhteistyökäyntinä. **Yhteistyökäynnit kuluttavat** asiakkaalle kuntoutuspäätöksessä myönnettyjä terapiakäyntejä.

Yhteistyökäynnin kesto on 45 minuuttia. 2 yhteistyökäyntiä voidaan yhdistää (2 x 45 min) perustellusta syystä, esimerkiksi pitkien välimatkojen vuoksi.

Yhteistyökäynti toteutetaan asiakkaan arkiympäristössä, kuvapuheluna tai palveluntuottajan toimitiloissa.

5.5.4 Yhteisterapia

Yhteisterapia on kahden eri terapiamuodon terapeutin yhdessä toteuttamaa terapiaa. Molemmilla terapeuteilla on yhteisterapian toteutuksessa aktiivinen terapeutin rooli. Yhteisterapiaa voidaan myöntää, jos se on perustellusti tarpeen. Suosituksen ja perusteiden yhteisterapialle täytyy olla kuntoutussuunnitelmassa.

Yhteisterapian toteutus

Yhteisterapiaan osallistuvat asiakas ja terapeutit. Asiakkaan tarpeen mukaan käynnille voi osallistua asiakkaan läheinen ja lähiverkostoa, kuten terapiakäynnillekin.

Asiakkaalle voidaan myöntää **enintään 18 yhteisterapiakäyntiä vuodessa.** Kuntoutuspäätöksessä mainitaan erikseen yhteisterapian myöntämisestä**.** **Yhteisterapiana toteutetut terapiakäynnit kuluttavat** asiakkaalle kuntoutuspäätöksessä myönnettyjä terapiakäyntejä. Jos asiakkaan eri terapiamuotojen terapiakäyntien kestot poikkeavat toisistaan, yhteisterapia toteutetaan lyhyemmän terapiakäynnin pituisena.

Yhteisterapia toteutetaan asiakkaan arkiympäristössä tai palveluntuottajan toimitiloissa.

5.5.5 Liikunta- ja harrastuskokeilut

Liikunta- ja harrastuskokeilun tavoitteena on, että asiakas löytää itselleen ja mahdollisesti perheelleen sopivan harrastuksen, joka edistää asiakkaan kuntoutumista. Liikunta- ja harrastuskokeilu **ei ole** mahdollinen allas- ja ratsastusterapiassa.

Liikunta- ja harrastuskokeilu voi sisältää vain sellaisia lajeja, jotka sisältyvät palveluntuottajan tapaturmavakuutukseen. Palveluntuottajalla täytyy olla voimassa palvelukuvauksen vaatima vakuutusturva. Kela **ei vakuuta** terapiassa tapahtuvaa liikunta- ja harrastuskokeilua. Asiakas (ja mahdolliset läheiset ja lähiverkosto) vastaa omista liikunta- ja harrastuskokeilun kustannuksistaan, esimerkiksi pääsymaksusta, ja palveluntuottaja vastaa omista kustannuksistaan.

Liikunta- ja harrastuskokeilun toteutus

Liikunta- ja harrastuskokeiluun voi asiakkaan ja terapeutin lisäksi osallistua asiakkaan läheinen tai lähiverkostoa.

Liikunta- ja harrastuskokeiluina voi toteuttaa **enintään 5 terapiakäyntiä vuoden aikana. Liikunta- ja harrastuskokeiluna toteutetut terapiakäynnit kuluttavat** asiakkaalle kuntoutuspäätöksessä myönnettyjä terapiakäyntejä. Liikunta- ja harrastuskokeilu on asiakkaan kuntoutuspäätöksessä myönnetyn terapiakäynnin pituinen.

5.5.6 Verkostokäynnit

Verkostokäyntien tavoitteena on, että asiakas ja terapeutti sekä asiakkaan läheiset ja lähiverkosto saavat päivitettyä tietoa toisiltaan. Verkostokäynnillä asiakas, läheiset ja lähiverkosto sopivat yhteisistä asiakkaalle merkityksellisistä tavoitteista ja toimintaperiaatteista. Lisäksi arkiverkostokäynnin tavoitteena on asiakkaan **arkeen tutustumisen kautta** tukea sitä, että terapeutti osaa kohdentaa harjoitukset ja välitehtävät asiakkaan kuntoutumista edistävällä tavalla.

Verkostokäynnit ovat mahdollisia kaikissa terapiamuodoissa. Verkostokäynti on mahdollista toteuttaa myös **kuvapuheluna.** Pelkästään läheisen ohjauskäyntejä toteuttava palveluntuottaja ei voi osallistua verkostokäynteihin.

Verkostokäynnin kesto on 60 minuuttia. Jos terapeutti toteuttaa verkostokäynnin 2 x 60 minuutin pituisena, käytettävissä olevista verkostokäynneistä kuluu 2 käyntiä. Verkostokäynnit sisältyvät aina kuntoutuspäätökseen terapiakäyntien lisänä, **eivätkä kuluta asiakkaalle myönnettyjä terapiakäyntejä.**

Verkostokäyntejä ovat

- **arkiverkostokäynnit**, joihin voi kuulua myös yhteistyössä terveydenhuollon asiantuntijan kanssa tehtävä apuvälineen sovitus ja käytönohjaus **asiakkaan arkiympäristössä**
- **kuntoutussuunnitelma-, VASU-, HOJKS- ja HOKS-kokoukset.**

Arkiverkostokäynti

Asiakas on aina mukana arkiverkostokäynnillä ainakin osan aikaa.
Arkiverkostokäynnille voi osallistua asiakkaan lisäksi myös asiakkaan läheinen tai lähiverkostoa. Alaikäisen asiakkaan arkiverkostokäynnille täytyy asiakkaan lisäksi osallistua alaikäisen asiakkaan huoltaja tai muu läheinen, ellei alaikäinen asiakas kiellä huoltajan tai muun läheisen osallistumista potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 7 §:n perusteella.

Arkiverkostokäynti toteutetaan asiakkaan tarpeen mukaan

- terapian alkaessa
- terapeutin vaihtuessa kesken asiakkaan kuntoutuspäätöksen
- kun asiakas jatkaa kuntoutustaan samalla terapeutilla.

Arkiverkostokäynnin voi myös toteuttaa osallistumalla **tarvittaessa** asiakkaan

- moniammatilliseen yksilökuntoutukseen kuuluvaan **verkostotapaamiseen kuvapuheluna**
- verkostokäyntiin, joka koskee sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamaa apuvälineen sovitusta tai käytönohjausta **asiakkaan arkiympäristössä**.

Asiakkaan apuvälineen valinta ja sovitus ovat terveydenhuoltolain (1326/2010) 29. §:n mukaan terveydenhuollon tehtäviä. **Kela ei korvaa palveluntuottajalle apuvälineen sovituksesta tai käytönohjauksesta aiheutuvia kuluja, jos sovitus tai käytönohjaus toteutetaan apuvälinekeskuksessa tai vastaavassa.**

Arkiverkostokäyntien määrä on enintään 4 käyntiä vuodessa.

Arkiverkostokäynti toteutetaan asiakkaan kotona, päiväkodissa, oppilaitoksessa, päivä- tai työtoimintapaikassa tai työpaikalla. Arkiverkostokäynti voidaan toteuttaa myös kuvapuheluna.

Kuntoutussuunnitelma-, VASU-, HOJKS- ja HOKS-kokous

Terapeutti voi verkostokäyntinä osallistua

- asiakkaan lääkinnällisen kuntoutussuunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen **julkisessa terveydenhuollossa** tai hoitavan tahon terapeutin tai lääkärin ja asiakkaan tapaamiseen ennen varsinaista kuntoutussuunnitelman laatimista
- varhaiskasvatussuunnitelman (VASU) laatimiseen **päivähoidossa** (varhaiskasvatuslain (540/2018) 23. §:n perusteella)
- oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointiin ja siihen perustuvaan tuen toteuttamista koskevan suunnitelman (käytetään edelleen lyhennettä HOJKS) laatimiseen **oppilaitoksessa** (perusopetuslain (628/1998) 20 d ja e §:n perusteella)
- henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) laatimiseen **ammatillisessa oppilaitoksessa** (ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 44. §:n perusteella), jos se on asiakkaan tilanteen tai verkostokäynnin tavoitteen kannalta tarkoituksenmukaista.

Lähtökohtaisesti asiakas on aina mukana **verkostokäynnillä ainakin osan aikaa.** Varmista, että asiakkaan mielipide tulee huomioiduksi kokouksen aikana tai ennen kokousta, jos asiakkaan ei ole mahdollista perustellusta syystä osallistua kokoukseen.

Kuntoutussuunnitelma-, VASU-, HOJKS-, ja HOKS-käyntien määrä on

- aikuisilla yhteensä **enintään 4 käyntiä/vuosi**

- lapsilla ja alle 18-vuotiailla nuorilla yhteensä **enintään 6 käyntiä/vuosi.**

Jos terapeutti osallistuu tapaamiseen, joka ei ole jokin yllä kuvatuista verkostokäynneistä, Kela **ei korvaa kustannuksia.** Palveluntuottaja voi sen sijaan tiedustella tapaamiseen osallistumisen kustannusten korvaamista tapaamisen koolle kutsuvalta taholta.

6 Ammatillinen täydennyskoulutus, työnohjaus, mentorointi ja opiskelijat

6.1 Ammatillinen täydennyskoulutus

Ammatillisella täydennyskoulutuksella tarkoitetaan **kuntoutuksen toteuttamista tukevia lisä- ja täydennyskoulutuksia**. Kun palveluntuottaja suunnittelee mihin ammatillisiin täydennyskoulutuksiin terapeutti osallistuu tai terapeutit osallistuvat, täytyy ottaa huomioon asiakkaiden tarpeet, terapeuttien aiempi koulutus, työn vaativuus ja tehtävien sisältö. Palveluntuottaja suunnittelee soveltuviin ammatillisiin täydennyskoulutuksiin osallistumisen terapeuttikohtaisesti. Kela ei tarkemmin määritä, mitkä lisä- ja täydennyskoulutukset soveltuvat ammatilliseksi täydennyskoulutukseksi.

Ammatillisen täydennyskoulutuksen määrä

Terapeutin täytyy osallistua ammatilliseen täydennyskoulutukseen **keskimäärin 1 opintopisteen (1 op = 27 t) verran vuodessa**. Opintopisteitä voi suorittaa joustavasti sopimuksen voimassaoloaikana siten, että opintopisteiden keskiarvoksi tulee 1 opintopiste/vuosi. Opintopisteitä laskettaessa voidaan huomioida myös ensimmäistä palvelun toteuttamisvuotta edeltävän vuoden aikana suoritettuja opintoja. Enintään puolet opintopisteistä voi olla suoritettu ensimmäistä palvelun toteuttamisvuotta edeltäneenä vuonna.

Ammatillisen täydennyskoulutuksen suunnittelu ja dokumentointi

Palveluntuottajalla täytyy olla palvelun toteuttamisen alkaessa alustava suunnitelma ammatillisista täydennyskoulutuksista ja niiden alustavista suoritusajankohdista. Palveluntuottaja suunnittelee, seuraa ja dokumentoi täydennyskoulutuksen määrää ja sisältöä terapeuttikohtaisesti. Suoritettujen koulutusten täytyy olla todennettavissa

esimerkiksi todistuksilla. Palveluntuottajan on Kelan **pyynnöstä** esitettävä suunnitelma ja todistukset täydennyskoulutuksista.

Täydennyskoulutusta suunniteltaessa ja suorittaessa on huomioitava seuraavat seikat:

- Palvelukuvauksen luvussa 3 Terapiamuodot ja terapeuttien koulutus- ja pätevyysvaatimukset vaaditun koulutuksen osana suoritettuja opintoja ei lasketa ammatilliseksi täydennyskoulutukseksi.
- Ammatilliseksi täydennyskoulutukseksi lasketaan vain palvelukuvauksen luvussa 3 Terapiamuodot ja terapeuttien koulutus- ja pätevyysvaatimukset vaaditun koulutuksen jälkeen suoritetut koulutukset.
- Seuraavia palvelukuvauksessa vaadittuja koulutuksia ei lasketa ammatilliseksi täydennyskoulutukseksi:
    - ensiapuvalmiuteen liittyvät koulutukset kaikissa terapiamuodoissa (**lisätietoa** luvussa 9.2 Terapeutin ensiapuvalmius)
    - Trimmi-kurssi tai vastaava allasterapian kohdalla.

6.2 Työnohjaus

Musiikkiterapeutin työnohjaus

Musiikkiterapeutilla on hyvän kuntoutuskäytännön mukainen, säännöllisesti kerran kuussa toteutuva työnohjaus (pois lukien loma-ajat). Työnohjauksen täytyy toteutua **vähintään 10 kertaa vuodessa**. Kela **suosittelee**, että työnohjaajalla on suoritettuna työnohjauskoulutus.

Psykoterapeutin, kuvataidepsykoterapeutin ja perheterapeutin työnohjaus

Psykoterapeutilla, kuvataidepsykoterapeutilla ja perheterapeutilla on hyvän kuntoutuskäytännön mukainen, säännöllisesti kerran kuussa toteutuva työnohjaus (pois lukien loma-ajat). Työnohjauksen täytyy toteutua **vähintään 10 kertaa vuodessa.**

Psykoterapeutin, kuvataidepsykoterapeutin tai perheterapeutin työnohjaajana toimii vähintään erityistason tai 60 opintopisteen psykoterapeuttikoulutuksen suorittanut psykoterapeutti, jolla on riittävä kokemus terapiatyöstä ja myös kokemusta työnohjauksesta. Kela **suosittelee**, että työnohjaajalla on saman terapialajin koulutus

kuin terapiaa toteuttavalla terapeutilla eli yksilöpsykoterapian, kuvataidepsykoterapian tai perheterapian koulutus. Kela **suosittelee** myös, että työnohjaajalla on suoritettuna työnohjauskoulutus.

Fysioterapeutin, neuropsykologin, puheterapeutin, toimintaterapeutin ja ratsastusterapeutin työnohjaus

Fysioterapeutilla, neuropsykologilla, puheterapeutilla, toimintaterapeutilla ja ratsastusterapeutilla **täytyy olla mahdollisuus** työnohjaukseen. Kela **suosittelee**, että työnohjaajalla on suoritettuna työnohjauskoulutus.

6.3 Mentorointi

Mentorointi voidaan määritellä prosessiksi, jossa terapeutti, jolla on enemmän työkokemusta (mentori), tarjoaa ohjausta, tukea ja neuvoja terapeutille, jolla on vähemmän työkokemusta. Mentorointi perustuu luottamukselliseen ja avoimeen vuorovaikutukseen, jossa molemmat osapuolet voivat oppia ja kehittyä. Mentoroinnin tavoitteena on auttaa terapeuttia kehittämään ammatillisia taitojaan ja antaa tukea asiakastyöhön.

Esimerkkejä mentoroinnin sisällöstä:

- terapeutin ammatillisen kehityksen vahvistaminen
- tuen ja ohjauksen tarjoaminen eettisten kysymysten käsittelyssä
- terapeutin tukeminen työhyvinvoinnin ylläpitämisessä
- asiakastapausten yhteinen analysointi ja uusien näkökulmien tarjoaminen. Asiakastapauksia käsitellessä on huomioitava asiakkaiden tietosuoja.

Jos terapeutilla on terapeutiksi valmistumisen jälkeistä terapiatyökokemusta alle 2 vuotta, **Kela suosittelee**, että palveluntuottaja nimeää hänelle saman terapiamuodon terapeutin, jolla on terapiatyökokemusta vähintään 2 vuotta, mentoriksi. Mentorointitapaamisten määrä ja toteutus arvioidaan ja suunnitellaan terapeuttikohtaisesti.

6.4 Opiskelijat

Terapeuttiopiskelija voi toimia asiakkaan terapiatilanteessa pätevän terapeutin läsnä ollessa ja asiakkaan suostumuksella. Vastuu asiakkaan terapiasta on Kelan sopimukseen nimetyllä ja hyväksytyllä terapeutilla. Opiskelijan harjoittelujakso voidaan järjestää siten, että asiakkaalle annetaan Kelan järjestämän terapian lisäksi erillisenä terapiana opiskelijan toteuttamaa terapiaa, jos tähän on myös asiakkaan suostumus.

7 Palveluntuottajan toimitilat ja laitteet

7.1 Palveluntuottajan ja palveluyksikön rekisteröinti

Palveluntuottajan, joka tuottaa terveydenhuollon palveluja, on noudatettava sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa koskevaa lainsäädäntöä (741/2023). Palveluntuottaja vastaa myös siitä, että palveluntuottaja ja palveluyksikkö on rekisteröity kyseisen lain edellyttämällä tavalla.

Palveluntuottajan, joka tuottaa terveydenhuollon palveluja Ahvenanmaalla, on noudatettava yksityisestä terveydenhuollosta annettua maakuntalakia (2024:29). Palveluntuottaja vastaa myös siitä, että palveluntuottajalla on Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) myöntämä lupa terveydenhuollon palvelujen tuottamiseen.

7.2 Palveluntuottaja, jolla on toimitilat (ei koske allas- ja ratsastusterapiaa)

Palveluntuottajalla, jolla on toimitilat, täytyy olla

- **oma kiinteä toimitila** tai
- **vuokrattu kiinteä toimitila.**
    - Vuokrattu toimitila tarkoittaa sitä, että tiloista maksetaan alueen mukaista käypää vuokraa ja että tiloista on voimassa oleva vuokrasopimus.

Palveluntuottajan oman toimitilan ja vuokratun toimitilan täytyy täyttää luvussa 7.3 Toimitilavaatimukset kuvatut vähimmäisvaatimukset.

Palveluntuottajan toimitilan täytyy olla palveluntuottajan kaikkien Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapiaa saavien asiakkaiden käytettävissä ja terapia **toteutetaan toimitilassa**, mikäli se on tarpeen asiakkaan tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta.

7.3 Toimitilavaatimukset (ei koske allas- ja ratsastusterapiaa)

Toimitilat ovat kyseisen terapiamuodon asiakkaille asianmukaiset, soveltuvat, turvalliset ja niissä on otettava huomioon esteettömyys.

Vähimmäisvaatimukset toimitilalle ovat:

- vähintään yksi **ovellinen huone** terapian toteuttamista varten
- **lämmin odotustila**
- **wc-tila**, jossa asiakas pystyy toimimaan itsenäisesti tai avustettuna.

Jos palveluntuottajan toimitilat eivät täytä edellä mainittuja vähimmäisvaatimuksia, tiloja **ei voi käyttää** terapian toteuttamiseen.

Palveluntuottajan **täytyy ilmoittaa** verkkosivuillaan luvussa 8.3 Palveluntuottajan verkkosivut kuvatut tiedot toimitilojen osalta.

7.4 Palveluntuottaja, jolla ei ole toimitiloja (ei koske allas- ja ratsastusterapiaa)

Palveluntuottajalla, jolla ei ole toimitiloja

- **ei ole omaa tai vuokrattua kiinteää toimitilaa**, vaan hän toteuttaa kasvokkain toteutuvan terapian kotikäynteinä asiakkaan arkiympäristössä (lisätietoa luvussa 5.3.1 Kotikäynti). Palveluntuottaja käyttää terapian toteuttamisessa esimerkiksi päiväkodin, oppilaitoksen tai asumisyksikön tiloja, jotka ovat vain kyseisen yksikön oppilaiden tai asukkaiden käytössä.

7.5 Allas- ja ratsastusterapian toteuttamispaikat

Palveluntuottaja toteuttaa allas- tai ratsastusterapiaa

- omassa tai vuokratussa toimitilassa
- muussa toteuttamispaikassa (muu allas- tai ratsastusterapiatila) ja

- allasterapiassa maksaa käytöstä oman ja asiakkaansa uintimaksun
- ratsastusterapiassa maksaa tilojen ja hevosen käytöstä ns. käyntimaksun.

Allas- ja ratsastusterapian toteuttamispaikan täytyy olla palveluntuottajan kaikkien Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapiaa saavien asiakkaiden käytettävissä.

7.5.1 Allasterapiaa koskevat tilavaatimukset

Allasterapian toteuttamisessa käytettävät tilat ovat asiakkaille asianmukaiset, soveltuvat, turvalliset ja niissä on otettava huomioon esteettömyys.

Allasterapia toteutetaan altaassa,

- jossa on asiakkaalle **turvallinen ja syvyydeltään sopiva allasalue**
- joka on kooltaan **riittävän suuri** allasterapian toteuttamiseen
- jossa allasveden **lämpötila on vähintään 26°C**
- jossa on asiakkaan altaaseen siirtymistä helpottava **allasnosturi, -hissi tai luiska.**

Allasterapian toteuttamisessa käytettävissä tiloissa on oltava

- suihku- ja pukeutumistilat, jotka soveltuvat asiakkaille sukupuolen mukaan
- wc-tila, jossa asiakas pystyy toimimaan itsenäisesti tai avustettuna.

Jos allastilat eivät täytä kaikkia edellä mainittuja vähimmäisvaatimuksia, tiloja **ei voi käyttää** allasterapian toteuttamiseen.

Palveluntuottajan **täytyy ilmoittaa** verkkosivuillaan luvussa 8.3 Palveluntuottajan verkkosivut kuvatut tiedot oman tai vuokratun allasterapian toimitilan osalta.

7.5.2 Ratsastusterapiaa koskevat tilavaatimukset

Ratsastusterapian toteuttamisessa käytettävät tilat ovat asiakkaille asianmukaiset, soveltuvat, turvalliset ja niissä on otettava huomioon esteettömyys.

Ratsastusterapian toteuttamisessa käytettävissä tiloissa on oltava

- ratsastusterapiaan **soveltuvat talliolosuhteet**

- hevosen selkään nousua helpottava **ramppi** eli nousuteline
- **lämmin odotustila**
- **wc-tila**, jossa asiakas pystyy toimimaan itsenäisesti tai avustettuna.

Jos ratsastusterapiatilat eivät täytä kaikkia edellä mainittuja vähimmäisvaatimuksia, tiloja **ei voi käyttää** ratsastusterapian toteuttamiseen.

Palveluntuottajan **täytyy ilmoittaa** verkkosivuillaan luvussa 8.3 Palveluntuottajan verkkosivut kuvatut tiedot oman tai vuokratun ratsastusterapian toimitilan osalta.

7.6 Laitteet ja välineet

Palveluntuottaja vastaa siitä, että terapiassa käytettävät laitteet ja välineet

- ovat asiakkaiden tarpeiden mukaiset, monipuoliset ja turvalliset käyttää
- on huollettu, kalibroitu ja puhdistettu sekä niiden käyttövarmuudesta ja käytönohjauksesta on huolehdittu (laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista 629/2010).

Palveluntuottaja huolehtii kuntoutuksessa käytettävien työkoneiden ja työvälineiden toiminnasta ja käyttöturvallisuudesta työturvallisuuslain (738/2002) mukaisesti.

8 Palveluntuottaja

Kelan kuntoutuksen palveluntuottajana voi toimia yksityinen yritys, säätiö tai muu yhteisö, jolla on valmius toteuttaa Kelan kuntoutuslain tarkoittamia kuntoutuspalveluja.

Palveluntuottajana voi toimia Kelan kuntoutuslain perusteella (53 §) palveluntuottaja, joka ei ole julkinen tai julkiseen rinnastettava taho. Edellytys koskee myös mahdollista alihankkijaa. Esimerkiksi hyvinvointialue, kunta tai kuntayhtymä ei voi toimia palveluntuottajana. Sen sijaan palveluntuottajana voi toimia kuntalain (410/2015) 126 §:n mukaisesti yhtiöitetty ja kuntoutuspalvelulle asetetut ehdot täyttävä toimija.

Kela voi hankkia julkisen tai julkiseen rinnastettavan tahon antamia tai alihankintana toteuttamia kuntoutuspalveluja vain, jos lain mukaista kuntoutuksen järjestämisvelvollisuutta ei voida muuten täyttää (Kelan kuntoutuslain 53 § 2 mom.)

Sama terapeutti ei voi osallistua sekä asiakkaan kuntoutussuunnitelman laatimiseen moniammatillisessa ryhmässä että toteuttaa Kelan järjestämää terapiaa kyseiselle asiakkaalle.

8.1 Palveluntuottajan tehtävät

Palveluntuottajan täytyy varmistaa ja huolehtia

- terapeuttien **ammattitaidon ja osaamisen ylläpidosta ja kehittämisestä** lainsäädännön ja laadukkaan terapiatyön edellyttämällä tavalla
- **ammatillisesta täydennyskoulutuksesta** luvussa 6.1 Ammatillinen täydennyskoulutus edellytetyllä tavalla
- **työnohjauksesta** vähintään luvussa 6.2 Työnohjaus edellytetyllä tavalla
- **asiakasturvallisuudesta** luvussa 9 Asiakasturvallisuus edellytetyllä tavalla
- siitä, että palvelua toteuttavilla terapeuteilla on luvussa 3 Terapiamuodot ja terapeuttien koulutus- ja pätevyysvaatimukset kuvattu **kielitaito**
- siitä, että terapiatyössä noudatetaan **alan ammattieettisiä ja ammatillisia ohjeita**
- siitä, että lasten, vammaisten ja iäkkäiden kanssa työskentelevien henkilöiden **rikostausta on selvitetty** siten kuin laissa lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) ja laissa sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) säädetään
- siitä, että Ahvenanmaalla lasten kanssa työskentelevien henkilöiden rikostausta on selvitetty siten kuin lasten kanssa työskentelevien henkilöiden rikostaustan selvittämisestä annetussa maakuntalaissa (2004:3) ja yksityisestä terveydenhuollosta annetussa maakuntalaissa (2024:29) säädetään.

Asiakasta ohjataan tarvittaessa tutustumaan Kelan verkkosivuihin, joilla on tarkempia tietoja Kelan etuuksista, kuntoutusrahasta ja matkakorvauksista. Asiakasta ohjataan tarvittaessa ottamaan yhteyttä Kelaan. **Lisätietoa etuuskohtaisista palvelunumeroista ja palvelu- ja asiointipisteistä** on Kelan henkilöasiakkaiden verkkosivuilla kohdassa Asiakaspalvelu henkilöasiakkaille.

8.2 Henkilöstömuutokset

Palveluntuottaja vastaa siitä, että terapeutin vaihtuessa uusi terapeutti täyttää terapioiden palvelukuvauksen mukaiset vaatimukset (esimerkiksi koulutus, pätevyys, kielitaito ja ensiapuvalmius).

8.2.1 Sijaisjärjestelyt

Palveluntuottajan täytyy varmistaa ja huolehtia tarvittavista sijaisjärjestelyistä loma-aikoina ja muuna aikana. Sijaisena voi toimia terapeutti, joka täyttää palvelukuvauksessa kyseiselle terapiamuodolle määritetyt terapeutin pätevyysvaatimukset (ei esimerkiksi opiskelija).

Sijaisjärjestelyistä on sovittava aina Kelan kanssa, jos sijaisena toimii terapeutti, jota ei ole vahvistettu terapeutiksi palveluntuottajan siihen sopimukseen, johon sijaisuustarve kohdistuu. Muutoksista on ilmoitettava verkkosivuilla annettujen ohjeiden mukaisesti. **Lisätietoa muutoksista ilmoittamisesta** on Kelan Kumppanit -verkkosivuilla kohdassa Kuntoutuspalvelut - Palveluntuottajille - Ohjeita palveluntuottajille – Muutoksista ilmoittaminen.

Palveluntuottajan **ei tarvitse** ilmoittaa sijaisen käytöstä Kelaan, jos sijaisena toimii palveluntuottajan samaan sopimukseen sisältyvä terapeutti.

8.3 Palveluntuottajan verkkosivut

Palveluntuottajalla täytyy olla omat ajantasaiset verkkosivut, joilta käy ilmi seuraavat tiedot:

- **terapia**, josta palveluntuottajalla on voimassa oleva sopimus Kelan kanssa ja tieto siitä, että terapia on Kelan järjestämää
- tieto vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta toteuttavista **terapeuteista** ja heidän mahdollisesta erityisosaamisestansa
- tieto siitä, toteuttaako palveluntuottaja terapiaa suomen vai ruotsin kielellä vai molemmilla
- tieto vapaista **asiakaspaikoista** tai tieto arvioidusta jonotusajasta

- sopimukseen sisältyvä **toimitila** ja sen yhteystiedot tai sopimukseen sisältyvät **toimitilat** ja niiden yhteystiedot.

Toimitilojen osalta palveluntuottajan **täytyy ilmoittaa** verkkosivuillaan, täyttyvätkö alla olevat edellytykset:

- Toimitilan sisäänkäynnin välittömään läheisyyteen pääsee invataksilla.
- Asiakas pääsee toimitilaan itsenäisesti tai avustettuna henkilökohtaisten apuvälineiden turvin.
- Asiakas pystyy liikkumaan asiakkaalle tarpeellisissa sisätiloissa itsenäisesti tai avustettuna henkilökohtaisten apuvälineiden turvin.

Palveluntuottajan **täytyy ilmoittaa** verkkosivuillaan myös, mikäli toimitilat **eivät ole** yllä määritetyn mukaiset.

Palveluntuottajan **täytyy noudattaa** verkkosivujensa osalta digitaalisten palvelujen tarjoamisesta säädetyn lain (306/2019) saavutettavuusvaatimuksia. **Lisätietoa** saavutettavuusvaatimuksista saa Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta.

9 Asiakasturvallisuus

Palveluntuottajan tehtävänä on varmistaa asiakkaan turvallisuus sekä vastata asiakasturvallisuuden kokonaisvaltaisesta toteutumisesta asiakkaan terapian aikana.

9.1 Palveluntuottajan vakuutusturva

Kuntoutuksen aikainen vakuutusturva koskee asiakasta ja sellaista asiakkaan läheistä, joka osallistuu asiakkaan kuntoutukseen, josta aiheutuvat kustannukset Kela korvaa palveluntuottajalle. Jos palveluntuottaja käyttää Kelan järjestämän ja korvaaman kuntoutuksen tuottamisessa alihankintaa, palveluntuottajan on varmistettava ja tarvittaessa osoitettava Kelalle, että palvelukuvauksessa edellytetty vakuutusturva on voimassa asiakkaan koko kuntoutuksen ajan.

Palveluntuottajalla on asiakasta varten seuraava vakuutusturva:

- **toiminnan vastuuvakuutus**, joka kattaa kuntoutustoiminnan

- **potilasvakuutus**, jos kuntoutusta toteuttaa terveydenhuollon ammattihenkilö, joka antaa terveyden- ja sairaanhoitoa
- **ryhmämuotoinen tapaturmavakuutus**, joka kattaa terapian aikana tapahtuneet henkilövahingot.

Niille musiikkiterapeuteille, jotka eivät voi saada potilasvakuutusta, riittää toiminnan vastuuvakuutus ja tapaturmavakuutus.

Kela ei korvaa terapian aikana tai vapaa-aikana tapahtuneesta tapaturmasta tai vahingosta aiheutuvia kustannuksia asiakkaalle, asiakkaan läheiselle tai palveluntuottajalle. Vakuutusturvan mahdollinen puuttuminen ei poista palveluntuottajan vastuuta.

Toiminnan vastuuvakuutus

Toiminnan vastuuvakuutuksesta korvataan palveluntuottajan toiminnasta asiakkaalle ja kuntoutukseen osallistuvalle läheiselle aiheutuneita henkilö- ja esinevahinkoja.

Potilasvakuutus

Potilasvakuutuslain (948/2019) mukaisesta potilasvakuutuksesta korvataan terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä aiheutuneita henkilövahinkoja. Vakuutuksen on katettava myös opiskelijan antama terveyden- ja sairaanhoito.

Palveluntuottajan tehtävänä on varmistaa, että asiakkaiden saatavilla on potilasasiavastaavan yhteystiedot. Potilasasiavastaavan tehtävänä on neuvoa, miten mahdollinen potilasvahinkoa koskeva korvausvaatimus voidaan laittaa vireille.

Ryhmämuotoinen tapaturmavakuutus

Ryhmämuotoisesta tapaturmavakuutuksesta korvataan asiakkaalle ja kuntoutukseen osallistuvalle läheiselle kuntoutuksen aikana tapahtuneesta tapaturmasta aiheutuvia kuluja. Ryhmämuotoisen tapaturmavakuutuksen on oltava voimassa aina, kun palveluntuottaja toteuttaa vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapiaa. Vakuutuksen on oltava voimassa myös kuvapuhelun aikana.

Kela ei edellytä tapaturmavakuutuksen kattavan asiakkaan kuntoutukseen liittyviä kodin ja kuntoutuksen toteutuspaikan välisiä matkoja.

Ryhmämuotoisen tapaturmavakuutuksen on täytettävä seuraavat vähimmäisehdot:

- Tapaturmasta aiheutuvien hoitokulujen vakuutusmäärän on oltava **vähintään 8 500 euroa.**
- Tapaturmaisesta pysyvästä haitasta vakuutusmäärän on oltava **vähintään 5 000 euroa.**
- Tapaturmaisen kuoleman varalta vakuutusmäärän on oltava **vähintään 5 000 euroa.**

9.1.1 Vakuutusturvasta tiedottaminen ja ohjaaminen

Palveluntuottajan tehtävänä on ilmoittaa asiakkaalle kirjallisesti ennen kuntoutuksen käynnistymistä, miten asiakas on vakuutettu, sekä tilanteet, jotka palveluntuottajan vakuutusturva kattaa. Asiakkaalla on oltava etukäteen tieto myös ryhmämuotoisen tapaturmavakuutuksen korvausmääristä.

Jos kuntoutuksen aikana epäillään tapahtuneen vahinko tai tapaturma, palveluntuottajan on ohjattava asiakasta ja varmistettava, että asiakas tietää miten hänen tulee kyseisessä tilanteessa menetellä. Tapaturman tai vahingon yhteydessä palveluntuottaja käy asiakkaan kanssa läpi vakuutusturvan sisällön ja enimmäiskorvausmäärät sekä ohjaa asiakasta vahinkoilmoituksen tekemisessä.

9.2 Terapeutin ensiapuvalmius

Vastaat palveluntuottajana **asiakasturvallisuudesta asiakkaan terapian aikana**. Terapeutilla täytyy olla **ensiapuvalmius,** jonka on oltava **jompikumpi seuraavista:**

- **Voimassa oleva kurssitodistus** ensiavun peruskurssista. Ensiavun peruskurssi (16 h) sisältää hätätilanteessa ja tavallisimmissa sairaus- ja onnettomuustilanteissa tarvittavat käytännön perustiedot ja -taidot.

- Aiemmin **kertaalleen suoritettu** ensiavun peruskurssi ja **lisäksi voimassa oleva kurssitodistus** hätäensiapukurssista, ensiavun kertaus- tai jatkokurssista, joiden kesto on ollut vähintään 4 tuntia.
    - Ensiapuvalmiutta voi ylläpitää suorittamalla **toistuvasti** hätäensiapukurssin, ensiavun kertaus- tai jatkokurssin sen jälkeen, kun on **kertaalleen suorittanut** ensiavun peruskurssin.

Jos terapeutti on pohjakoulutukseltaan lääkäri (esimerkiksi tilanne, jossa psykoterapiaa toteuttaa psykiatri), on hänellä oltava **voimassa oleva kurssitodistus** hätäensiapukurssista, ensiavun kertaus- tai jatkokurssista.

9.3 Hätätilanteisiin varautuminen

Palveluntuottajan on huolehdittava toimitilan turvallisuudesta siten kuin pelastuslaissa (379/2011) ja pelastustoimesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (407/2011) säädetään.

Palveluntuottajan on huolehdittava Ahvenanmaalla sijaitsevan toimitilan turvallisuudesta siten kuin pelastustoimesta annetussa maakuntalaissa (2006:106) säädetään.

Jos toimitilasta ei ole laadittu pelastuslain 15 §:n tai pelastustoimesta annetun maakuntalain 14 §:n mukaista pelastussuunnitelmaa, palveluntuottajan on laadittava hätätilanteita varten ajantasainen ja toimitilakohtainen kirjallinen toimintasuunnitelma.

Toimintasuunnitelmassa on kuvattava vähintään, miten

- ehkäistään vaaratilanteiden syntyminen
- toimitaan vaaratilanteissa
- turvataan asiakkaiden poistuminen toimitilasta.

Toimintasuunnitelmassa täytyy huomioida myös toimintakyvyltään rajoittuneet henkilöt (muun muassa lapset, liikuntavammaiset, aistivammaiset, omaishoidettavat ja muistisairaat).

Palveluntuottajan jokaisen henkilöstöön kuuluvan on oltava tietoinen toimintasuunnitelmasta, osattava toimia sen mukaisesti ja osattava ohjata asiakasta mahdollisessa hätätilanteessa.

9.4 Menettelyohjeet erityistilanteissa

Palveluntuottajan on varauduttava huolellisesti ongelmatilanteisiin ja tehtävä niitä varten selkeät menettelyohjeet, esimerkiksi fyysisen tai henkisen väkivallan uhkaa, seksuaalista häirintää, päihteiden käyttöä, epidemioita, tapaturmia ja moniresistenttejä mikrobeja koskien. Jos moniresistentin mikrobin kantajalla on avoin infektoitunut haava tai voimakkaasti oireileva iho, kuntoutuksen toteutusta siirretään.

Palveluntuottajan on huolehdittava menettelyohjeiden päivityksestä sekä henkilöstön ajantasaisesta koulutuksesta asiaan liittyen ja tehtävä niitä varten selkeät menettelyohjeet. On myös huomioitava em. asioihin mahdollisesti liittyvä viranomaisohjeistus.

9.5 Vakavista tapaturmista ilmoittaminen

Jos terapian aikana asiakkaalle tai terapiaan osallistuvalle asiakkaan läheiselle sattuu vakava tapaturma, joka aiheuttaa pitkän sairaalahoidon, pysyvän vamman tai kuoleman, on siitä tehtävä ilmoitus Kelaan osoitteeseen: kuntoutus_palvelukuvaukset(at)kela.fi

Kelaan ilmoitettavat asiat:

- mikä terapia on kyseessä
- milloin tapaturma on sattunut
- mitä on tapahtunut
- miten tilanteessa on toimittu
- mitkä ovat olleet jatkotoimet
- mihin toimenpiteisiin palveluntuottaja on ryhtynyt vakavan tapaturman johdosta.

10 Yleistä tietoa terapian toteuttamisesta

10.1 Asiakkaan henkilötietojen käsittely

EU:n tietosuoja-asetus (2016/679) määrittää henkilötietojen käsittelyä ja henkilötietoja käsittelevien tahojen roolit. Palveluntuottaja toimii tietosuoja-asetuksen mukaisesti itsenäisenä rekisterinpitäjänä ja vastaa siitä, että henkilötietoja käsitellään tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla. Asiakkaan henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan esimerkiksi henkilötietojen keräämistä, säilyttämistä, käyttöä, siirtämistä ja luovuttamista. Henkilötiedoilla tarkoitetaan myös esimerkiksi ääni-, filmi- ja videotallenteita sekä valokuvia.

Henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava tietosuojalainsäädännön mukaisia tietosuojaperiaatteita sekä huomioitava tietosuoja-asetuksen mukaiset velvoitteet rekisteröityjen oikeuksia koskien. Palveluntuottajan on EU:n tietosuoja-asetuksen mukaan informoitava rekisteröityjä henkilötietojen käsittelystä. Asiakkaalla täytyy olla oikeus tarkistaa häntä koskevat kuntoutusprosessiin liittyvät asiakirjat ja muut hänestä tallennetut tiedot palveluntuottajalta tai Kelasta. Kelan asiakkaita koskevat tiedot täytyy olla erikseen poimittavissa muiden palvelun tilaajien tai yksikön muista potilasrekisteritiedoista.

Jos kuntoutuksen toteutus edellyttää tietojen luovutusta tai vastaanottamista eikä palveluntuottajalla ole siihen lakiin perustuvaa oikeutta, on varmistettava asiakkaan suostumus tietojen luovuttamiselle tai vastaanottamiselle. Palveluntuottajalla on oltava asiakkaan suostumus, jos se käyttää asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja muuhun kuin Kelan kuntoutuksen toteutukseen. Asiakkaan suostumus täytyy olla tietosuoja-asetuksen mukaisesti yksilöity, tietoinen, aidosti vapaaehtoinen ja yksiselitteinen tahdonilmaisu. Palveluntuottajan vastuulla on osoittaa, että se käsittelee henkilötietoja lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Tämän vuoksi Kela suosittaa palveluntuottajaa kiinnittämään huomiota siihen, että asiakkaan suostumus pyydetään kirjallisesti.

Potilasasiakirjojen kohdalla on huomioitava niitä koskeva erityislainsäädäntö kuten laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992), laki sosiaali- ja terveydenhuollon

asiakastietojen käsittelystä (703/2023) sekä potilasasiakirjoja koskeva viranomaisohjeistus.

10.2 Asiakkaan henkilötietojen säilytys

Palvelujen laadun arvioimiseksi Kelalla on oikeus valvoa ja auditoida palvelun toteutusta. **Lisätietoa auditoinnista** on Kelan verkkosivuilla kohdassa Tietoa Kelasta – Toiminta ja strategia – Auditointi ja tarkastus. Asiakkaiden kuntoutusasiakirjat on oltava käytettävissä palvelun laadun varmistamiseksi riippumatta siitä, onko palvelu toteutettu kokonaan palveluntuottajan itsensä toimesta tai osittain alihankintana. Asiakkaiden kuntoutusasiakirjat on säilytettävä vähintään niin kauan, kun kyseistä palvelua koskeva sopimus Kelan ja palveluntuottajan välillä on voimassa.

On huomioitava, että EU:n tietosuojasuoja-asetuksen mukaisesti henkilötietoja saa säilyttää vain niin kauan, kun ne ovat tarpeellisia henkilötietojen käyttötarkoituksen kannalta. Lisäksi on huomioitava potilasasiakirjoja koskeva erityislainsäädäntö.

10.3 Asiakaspalaute

Asiakas voi antaa kuntoutukseensa liittyvän kirjallisen tai suullisen palautteen palveluntuottajalle tai Kelalle.

Jos asiakas antaa palautetta Kelalle siitä, ettei palvelu ole toteutunut sopimuksen mukaisesti, Kela on yhteydessä asiakkaaseen ja palveluntuottajaan. Kela päättää tämän perusteella mahdollisista jatkotoimenpiteistä.

10.4 Terapian aloittamisen peruminen tai terapian keskeyttäminen

Asiakkaalla on Kelan kuntoutuslain perusteella **velvollisuus ilmoittaa** viipymättä palveluntuottajalle ja Kelaan, jos hän ei voi aloittaa myönnettyä kuntoutusta tai se keskeytyy. Asiakas saa tiedon ilmoitusvelvollisuudestaan kuntoutuspäätöksessä**.**

- Jos asiakas haluaa keskeyttää kuntoutuksen, hän keskustelee asiasta palveluntuottajan ja tarvittaessa hoitavan tahon kanssa. Asiakas ilmoittaa kuntoutuksen keskeytymisestä Kelaan.

- Jos luottamuksellista terapiasuhdetta asiakkaan ja terapeutin välillä ei synny, tilanne tulee käydä läpi yhdessä asiakkaan kanssa. Palveluntuottajan täytyy tehdä mahdollinen keskeyttäminen hallitusti.

Asiakas **sitoutuu käyttämään** sovitut terapiakäynnit ja esteen tullessa perumaan ne hyvissä ajoin tai mahdollisessa terapiasitoumuksessa sovitun mukaisesti. **Asiakas keskustelee** mahdollisista kuntoutussuunnitelman muutostarpeista ensisijaisesti hoitavan tahon kanssa. Asiakas tai hänen edunvalvojansa **on velvollinen ilmoittamaan** palveluntuottajalle ja Kelaan laitoshoidosta.

10.5 Itse maksettavat hoidot ja terapiat

Asiakas voi itse halutessaan ostaa omakustanteisesti palveluntuottajalla tarjolla olevia hoitoja tai terapioita. Niiden täytyy kuitenkin toteutua niin, että ne eivät estä tai häiritse palvelukuvauksen mukaisen terapian toteuttamista.

10.6 Vieraan kielen ja toisten kotimaisten kielten tulkkaus

Kela järjestää vieraan kielen tulkkausta ja vammaisten tulkkausta terapiaan osallistuvalle asiakkaalle. Ruotsia tai saamen kieliä puhuvalle asiakkaalle järjestetään tulkkausta koko terapian ajalle heidän äidinkielellään, jos palvelua ei ole saatavilla heidän omalla kielellään.

Jos asiakas tarvitsee tulkkauspalvelua, palveluntuottaja saa kuntoutuspäätöksen yhteydessä Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen kuntoutuksessa -ohjekirjeen, joka sisältää toimintaohjeita tulkkausta vaativissa kuntoutustapauksissa.

Lisätietoa tulkkauksesta kuntoutuksessa on Kelan Kumppanien verkkosivuilla kohdassa Kuntoutuspalvelut - Palveluntuottajille - Ohjeita palveluntuottajille - Tulkkaus kuntoutuksessa.

11 Laadunhallinta, laatutyö ja toiminnan seuranta

Laadunhallinnan avulla toimintaa johdetaan, suunnitellaan, arvioidaan ja parannetaan kokonaisvaltaisesti, jotta saavutetaan **terapialle asetetut laatutavoitteet.** Tavoitteena

on, että asiakas saa tarpeidensa ja tavoitteidensa mukaista **laadukasta terapiaa oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa.**

Palveluntuottajan on kehitettävä toimintansa laadunhallintaa kokonaisvaltaisesti. Laadultaan hyvä terapia on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon tai näyttöön perustuvaa palvelua, joka edistää asiakkaan toimintakykyä, hyvinvointia ja työkykyä sekä pyrkii kuntoutumisen maksimointiin ja riskien minimointiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) mukaisesti palveluntuottajan tehtävänä on valvoa palvelun laatua, asianmukaisuutta ja asiakas- ja potilasturvallisuutta. Palveluntuottaja laatii omavalvontasuunnitelman ja omavalvontaohjelman sekä nimeää vastuuhenkilön lain edellyttämällä tavalla. Palveluntuottaja seuraa omavalvontaohjelman tai -suunnitelman toteutumista lain edellyttämällä tavalla.

Ahvenanmaalla toimivan palveluntuottajan tehtävänä on valvoa palvelun laatua, asianmukaisuutta ja potilasturvallisuutta sekä laatia omavalvontasuunnitelma siten kuin yksityisestä terveydenhuollosta annetussa maakuntalaissa (2024:29) säädetään.

11.1 Palveluntuottajan laadunhallinnan sisältö ja siihen liittyvät toimet

11.1.1 Laadunhallinnan sisältö

Palveluntuottaja määrittelee ja kirjaa terapian keskeisten toimintojen ja toimenpiteiden laatutavoitteet ja laadunhallinnan toteuttamistavat laatukäsikirjaan.

Laadunhallinnan toteuttamistapojen täytyy sisältää muun muassa laadunhallinnassa käytettävät mittarit ja työkalut (esimerkiksi kirjallinen prosessikuvaus tai kaavio ja henkilöstön työ- tai toimintaohjeet), jotka varmistavat, että terapia täyttää sille asetetut laatutavoitteet koko sen ajan, kun terapiaa toteutetaan.

Laatukäsikirjaa ei tarvitse laatia, jos palveluntuottajalla on sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) mukainen velvoite laatia omavalvontasuunnitelma, joka kattaa laatukäsikirjaan sisältyvät asiat.

11.1.2 Asiakaspalautteen kerääminen

Palveluntuottaja seuraa ja arvioi säännöllisesti Kelan järjestämän **terapian toteutusta ja laatua** keräämällä palautetta kirjallisesti tai dokumentoimalla asiakkaan suullisesti antama palaute. Kelalle annettava palaute suositellaan antamaan aina kirjallisena. On huomioitava, että kaikilla asiakkailla on oltava mahdollisuus antaa palautetta.

Palveluntuottajan on tarvittaessa Kelan pyynnöstä annettava Kelalle **yhteenveto** sopimuksen voimassaoloaikana saaduista palautteista ja **selvitys** niiden perusteella tehdyistä toimenpiteistä.

Kun asiakas antaa palautetta kuntoutuksensa aikana, palveluntuottajan on arvioitava palautteen sisältö ja hyödynnettävä palaute asiakkaan kuntoutuksen toteutuksessa. Lisäksi asiakkailta saatuja palautteita on hyödynnettävä tulevan toiminnan kehittämisessä.

11.1.3 Kriittisten kohtien mittaaminen terapiassa

Palveluntuottaja hyödyntää kehittämistyössä ja terapian laadun arvioimisessa vähintään 2 prosessimittaria. Niiden avulla seurataan ja arvioidaan asiakkaan kuntoutusprosessin toimivuutta.

Mitattavia kriittisiä kohtia voivat olla esimerkiksi

- etukäteistietojen hyödyntäminen terapiassa
- terapiaan liittyvä kirjaaminen
- kuntoutuspalautteen laatiminen ja toimittaminen määräajassa
- sattuneet tapaturmat
- peruuntuneet kerrat
- keskeytyneet terapiat.

Laadunarvioinnin avulla palveluntuottaja kehittää, edistää ja vahvistaa toimintaansa entistä laadukkaammaksi ja asiakaslähtöisemmäksi.

Kela voi tarvittaessa pyytää selvityksen siitä, miten palveluntuottaja on toteuttanut terapian laadunhallinnan ja huomioinut mahdolliset havaitut puutteet tai tarpeet terapiatoiminnan kehittämisessä ja sen toteutuksessa.

12 Tiedottaminen ja sidosryhmäyhteistyö

Kela tiedottaa kuntoutuspalveluista valtakunnallisesti.

Kelan kumppaneille kohdistetut verkkosivut sisältävät muun muassa

- kuntoutuksen palvelukuvaukset
- ohjeita palveluntuottajille muun muassa laskutukseen liittyen
- ajankohtaistiedotteita
- tietoa sidosryhmille järjestettävistä tilaisuuksista, kuten koulutuksista ja kumppanuustapaamisista.